

PAKS VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

**MTA Regionális Kutatások Központja
Dunántúli Tudományos Intézet**

Pécs, 2009. október

A KUTATÁSBAN RÉSZTVEVŐ SZEMÉLYEK

Témavezető: Dr. Gál Zoltán

Résztevő kutatók:

Dr. Erdősi Ferenc

Dr. Faragó László

Dr. Finta István

Dr. Hrubí László

Dr. Kovács Dezső

Lux Gábor

Dr. Póla Péter

Somlyódyné Dr. Pfeil Edit

Suvák Andrea

Varjú Viktor

Zsibók Zsuzsanna

TARTALOM

BEVEZETÉS

1. A városfejlesztési koncepció helye és szerepe a paksi önkormányzat munkájában.....	5
2. A városfejlesztési koncepció fejlesztési céljai	7
3. Paks városfejlesztési jövőképe	9
3.1. A város hosszú távú jövőképe	9
3.2. A Paksi Atomerőmű fejlesztésének következményei a város hosszú távú jövőképe szempontjából	12

I. ÁTFOGÓ CÉL: FEJLETT KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÁSOKRA ÉPÜLŐ TÉRSÉGKÖZPONTI ÉS KÖZÉPVÁROSI FUNKCIÓK FEJLESZTÉSE

1. Fejlesztési cél: A térszerkezeti és versenyképességi pozíció javítása	14
2. Fejlesztési cél: A Paks-Dunaföldvári kistérség és paks város kohéziójának erősítése	16
3. Fejlesztési cél: A középvárosi jellegű funkciók megerősítése a közszolgáltatások fejlesztésével: Az ivóvízellátással és szennyvízkezeléssel kapcsolatos közszolgáltatások	18
4. Fejlesztési cél: Saját üzem által ellátandó közszolgáltatási feladatok.....	21
5. Fejlesztési cél: A közigazgatás modernizálása és az e-önkormányzat megteremtése	23

II. ÁTFOGÓ CÉL:.....KIEGYENSÚLYOZOTT ÁGAZATI CÉLOKRA ÉPÜLŐ HELYI GAZDASÁG-
FEJLESZTÉS

1. Fejlesztési cél: A városi tényezőkinálat komplex terméké formálása	25
2. Fejlesztési cél: A kis- és középvállalatok hálózatosodása és klaszterszerveződése	26
3. Fejlesztési cél: Környezetipari és energetikai fejlesztés.....	27
4. Fejlesztési cél: A versenyképes ipar humán hátterének biztosítása	28
5. Fejlesztési cél: Helyi élelmiszer-ellátási rendszer megteremtése	29
6. Fejlesztési cél: Paks város turisztikai vonzerejének növelése	30
7. Fejlesztési cél: Paks közlekedésfejlesztése.....	33

III. ÁTFOGÓ CÉL: MAGAS ÉLETMINŐSÉGŰ TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE VONZÓ VÁROSI

KÖRNYEZETBEN

1. Fejlesztési cél: Fenntartható és vonzó városi környezet megteremtése	37
2. Fejlesztési cél: A humán közszolgáltatások fejlesztése az életminőség javítása és a kultúra szolgálatában.....	40
3. Fejlesztési cél: A közoktatás és a szakképzés fejlesztése	43
4. Fejlesztési cél: Foglalkoztatási lehetőségek javítása	47
5. Fejlesztési cél: Az egészségügyi és a szociális ellátás fejlesztése	48

IV. A FENNTARTHATÓ VÁROSI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSÉNEK TERÜLETRENDEZÉSI VONATKOZÁSAI

1. Lakóterületek minőségi intenzifikálása.....	52
2. Iparterületek	53
3. Duna-part átértékelése	53
4. Dunakömlőd arculatának megtartása és eltérő karakterének hangsúlyozása	53

V. A VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓRA ÉPÍTŐ INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI ÉS FEJLESZTÉSI KERETRENDSZERE..... 54

BEVEZETÉS

1. A VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ HELYE ÉS SZEREPE A PAKSI ÖNKORMÁNYZAT MUNKÁJÁBAN

Paks önkormányzata jelenleg is rendelkezik városfejlesztési koncepcióval, de számos tényező szükségessé tette annak újraalkotását. Európai uniós csatlakozásunk, az M6-os autópálya megépülése, az integrált városfejlesztési stratégia léte, az atomerőmű bővítése stb. miatt nem lehetséges a korábbi koncepció karbantartása, újat kellett készíteni.

A jelenlegi szakmai elvárásoknak megfelelően a városfejlesztési koncepcióban a közép- és hosszú távon aktuális fejlesztési elképzeléseket és lehetőségeket kell egymással összhangba hozni, és megfelelően dokumentálni. A koncepció készítés folyamata (tervezés – egyeztetés – döntéshozatal) *a célmeghatározás tekintetében érdekegyeztetési, koordinációs feladatokat is betölt.* Az elfogadott koncepció értékválasztást és közös fejlesztési szándékot fejez ki. Az önkormányzat határozati formában történő elfogadásával deklarálja a testület többségének a véleményazonosságát az elfogadott célok és prioritások tekintetében, és ezzel meghatározza nemcsak a rendezési tervezési feladatok jelentős részét, hanem a stratégiaépítés fő kereteit is.

A településfejlesztési koncepció tartalmi kérdései normában részletesen nincsenek szabályozva¹. (Az illetékes tárca többször készített már miniszteri rendelettervezeteket, de azok mind a mai napig nem kerültek elfogadásra.) Az 1997 évi LXXVIII. törvény értelmében a városfejlesztési koncepció:

- megalapozza a településrendezési tervet,
- rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési döntéseit és
- az önkormányzat határozat formájában fogadja el.

A városfejlesztési koncepciókat a településrendezéssel foglalkozók gyakran bírálják, hogy nem támasztják megfelelően alá a rendezési terveket. Ezek az észrevételek részben jogosak, de tudni kell, hogy egyrészt nem minden fejlesztési célnak vannak rendezési konzekvenciái, másrészt

---

¹ Ezzel szemben a területfejlesztést az 1996. évi XXI. törvény szabályozza, amely bevezeti a területfejlesztési koncepció fogalmát, és a végrehajtást segítő egyik rendelet szabályozza többek között a fejlesztési koncepció tartalmát is.

még ebben a koncepcionális fázisban nem ismert minden fejlesztés terület-felhasználási vonatkozása. A rendezési terveknek meg kell határozniuk azoknak a jövőbeni fejlesztéseknek is a műszaki-fizikai kereteit, a terület-felhasználás szabályait, amelyekkel az adott fejlesztési koncepció nem foglalkozik, mert nem kapcsolódik aktuális közösségi célhoz vagy a tervezés pillanatában nincs információ róla. Továbbá a *településszerkezeti terv* – ami akár tekinthető a szabályozási terv programjának is – egyik funkciója éppen az, hogy kapcsolatot teremtsen a fejlesztési koncepció és a rendeleti formában elfogadott szabályozási terv között.

A törvényi kitétel, miszerint a fejlesztési koncepció rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési döntéseit, kettős követelményrendszert támaszt. Egyrészt a tervezés során meg kell ismerni a közösségi akaratot képviselő paksi önkormányzati szándékokat, másrészt a koncepció elfogadását követően az önkormányzatnak ezzel összhangban kell, hogy meghozza későbbi döntéseit. Az önkormányzati szándék megismerését szolgálta, hogy áttekintettük az önkormányzat által korábban hozott döntéseket, legitim dokumentumokat („ágazati” koncepciók, stratégiák stb.), másrészt közvetlen beszélgetések, interjúk során tártuk fel az újabb törekvéseket, amelyet e koncepció elfogadásával fog az önkormányzat legitimálni. A koncepció részben ezekre a „vizsgálatokra”, épül másrészt a részletes helyzetértékelésen alapul. A „helyzetértékelés”, mint dokumentum nem képezi a határozati formában elfogadandó koncepció részét, de az önkormányzattal történt egyeztetést követően, a kért módosítások átvezetésével ez is a tervezők és az önkormányzat közös dokumentumának tekinthető.

Azzal, hogy a képviselő-testület határozat formájában fogadja el a városfejlesztési koncepciót, nem határoz meg kötelezettségeket a külső aktorok számára. Azt deklarálja, hogy az elfogadáskor konszenzus van a tekintetben, hogy a fejlesztési koncepcióban lefektetett célokat kívánják megvalósítani. (Kedvezőtlenebb esetben – konszenzus hiányában – a többség akaratára érvényesül.) Viszont a határozati formában elfogadott koncepció végrehajtása kvázi *kötelező magára a testületre, a hivatalra, illetve az önkormányzati többségi tulajdonú intézményekre és gazdasági társaságokra vonatkozóan*. Amennyiben a testület a megváltozott körülmények, új információk miatt azzal ellentétes döntést kíván hozni, akkor azzal egy időben meg kell változtatni a fejlesztési koncepciót is! (Ez korábban nem minden esetben érvényesült.) Szükség esetén új célokat, más prioritásokat kell bevenni a koncepcióba, a meglévő elhatározásokat pedig törölni kell. Ez arra intheti a testületet, hogy csak olyan fejlesztési szándékok jelenjenek meg a koncepcióban, amelyek valóban a későbbi fejlesztési programok alapjául szolgálnak és a fejlesztési forrásokat is ezek megvalósítására akarják fordítani. Ez azt is jelenti, hogy a tervezői koncepció javaslatot nagyon alaposan egyeztessék és mérlegeljék és valóban a „saját változatot” fogadja a testület. A koncepciót elfogadását követően minden évben célszerű átnézni és a szükséges változtatásokat meg kell tenni. A 2010. évi önkormányzati választások után az új polgármester és testület programjával harmonizálni célszerű.

Az 1997 évi LXXVIII tv. nem utal rá, – tehát ilyen kötelezettség nincs – de az a tapasztalat, hogy bizonyos nagyságrend felett a városfejlesztési koncepciók készítését **integrált városfejlesztési stratégia** készítése is követi, tehát nem csak rendezési terv és építési szabályzat készül, hanem a fejlesztéseket közvetlenül megalapozó részletesebb fejlesztési dokumentum is. Ezek operacionalizálják a fejlesztési célokat. A gyakorlatban ezek sok esetben a pályázatok meghatározó tartalmi részét is képezhetik. Az önkormányzat választhatja azt az utat is, hogy a fejlesztési koncepciójába integrálja az IVS és esetleg más stratégiában megfogalmazott stratégiai lépések koncepcionális vázát is. *A mostani koncepcióban olyan átfogó közép- és hosszú távú stratégiai célrendszert alakítottunk ki, amely az IVS kijelölt beavatkozási területei számára is kellő mozgásteret biztosít.*

Paks esetében a javasolt közép-és hosszú távú fejlesztések stratégiai céljaiban megfogalmazott fejlesztési területek az utolsó fejezetben vázolt **városrendezési vonatkozásai** nem jelentősek, azok a jelenlegi városszerkezetben kezelhetőek. Az ipartelepítés az atomerőmű területén, illetve a jelenlegi ipari park bővítésével megoldható. A középvárosi funkciók fejlesztése a meglévő intézményhálózat funkcióbővítésével jár csak, s nem intézménybővüléssel, így annak sincs jelentős városszerkezeti hatása. Jelentős népességbővülés – az energetikai fejlesztések ellenére – nem prognosztizálható, így ez nem követeli meg a lakóterületek extenzív bővítését sem. Az elkerülő út és az M6-os fejlesztése átértékeli a hagyományos tengelyek, a 6-os út és a Duna szerepét is. A vonzó és kreatív városi környezet megteremtése, a közterek és kulturális helyszínek kialakítása azonban tudatos városfejlesztési, területrendezési döntéseket követel meg a belvárosban és a Duna-parton egyaránt.

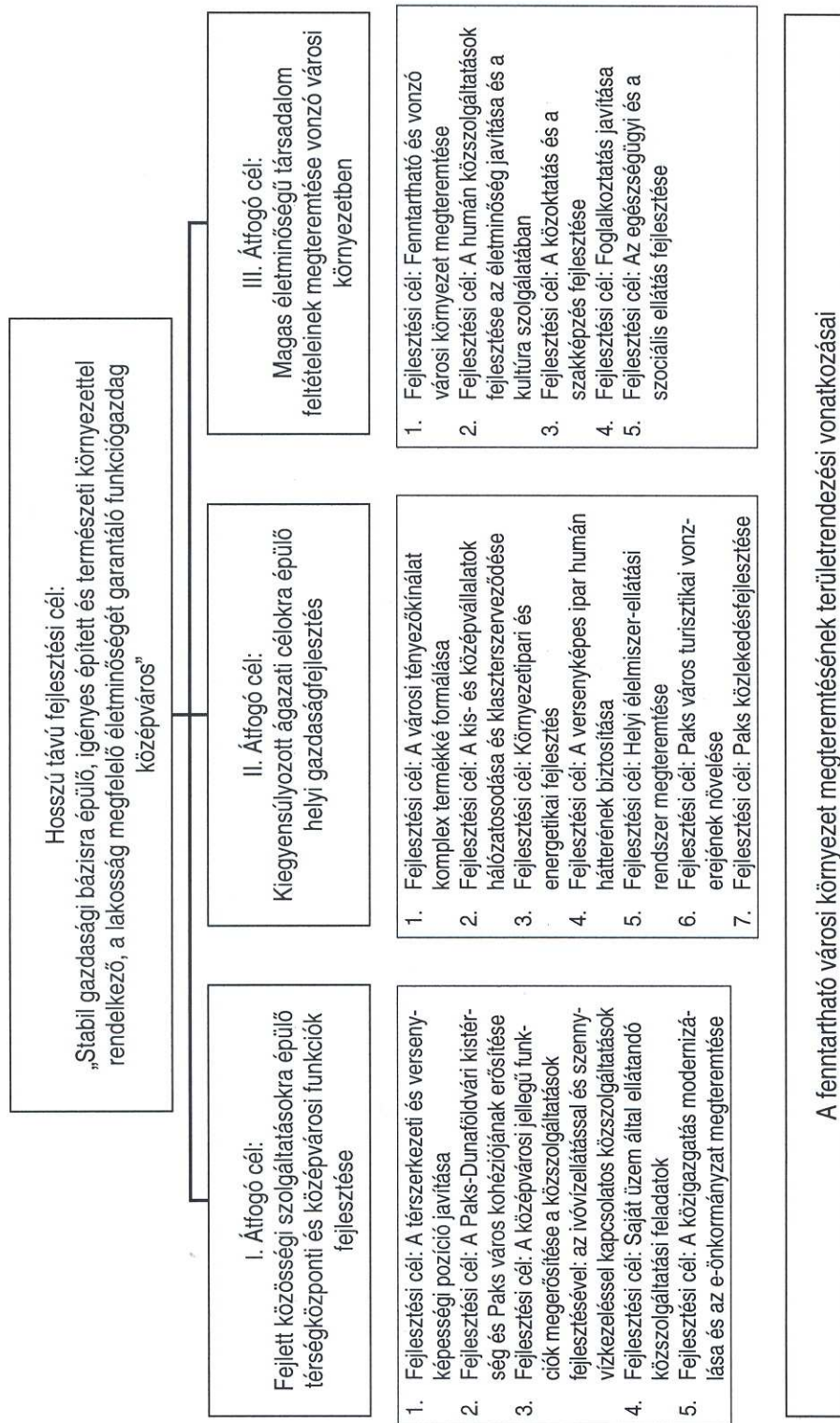
2. A VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ FEJLESZTÉSI CÉLJAI

Hosszú távú városfejlesztési alapcél

„Stabil gazdasági bázisra épülő, igényes épített és természeti környezettel rendelkező, a lakosság megfelelő életminőségét garantáló funkciógazdag középváros”

Átfogó (stratégiai) célok

- I. Fejlett közösségi szolgáltatásokra épülő térségközponti és középvárosi funkciók fejlesztése
- II. Kiegyensúlyozott ágazati célokra épülő helyi gazdaságfejlesztés
- III. Magas életminőségű társadalom megteremtése vonzó városi környezetben

3. PAKS VÁROSFEJLESZTÉSI JÖVŐKÉPE

A városfejlesztési koncepció – egyfajta, a városi szereplők által elfogadott – *jövőképet vázol fel Paks számára, amely az 5–15 éves közép- és hosszú távú stratégiai fejlesztési célok kijelölését is tartalmazza. A stratégiai jövőkép meghatározza a város területfejlesztésének – az átfogó (stratégiai) célokban kijelölt – fő irányait, valamint kiindulási pontja az egyes programok, projektek kifejlesztésének. A jövőkép koncepcionális meghatározása azért is fontos, mert a gyorsan változó környezetben az egyes hosszú távra előre tervezett programok érvényessége megkérdőjeleződhet. Az egyes programozási időszakok közben jelentkező új lehetőségek kihasználására újabb programok, akciók és projektek válhatnak szükségessé. A programok értékelésénél a hozzájuk rendelendő források meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy az adott projekt vagy tevékenység mennyiben illeszkedik abba a hosszútávra kitűzött stratégiai irányvonalba, amit a jövőkép koncepció tartalmaz. Hasonlóképpen előfordulhat, hogy az erőforrások szűkössége miatt az allokáció szigorúbbá válik. Ilyenkor az allokációs döntéseknél szintén a koncepcióból kell kiindulni. A jövőképre épülő koncepció tehát a stratégiai programokat megalapozó tervezési dokumentum, azaz operatív programok nélküli történő felvázolása annak, hogy a város fejlesztési programja segítségével miképpen próbálja elérni a kívánt stratégiai pozíciót, ehhez milyen alapvető szervezeti és stratégiai gazdaságfejlesztési irányvonalat jelöl ki. A koncepció célkitűzései a helyzetfeltárás eredményeire támaszkodnak. Jelentősége abban áll, hogy olyanok is olvashassák a koncepciót, akikhez nem jutott el a helyzetfeltárás. A jövőkép koncepció célja a közép- és hosszú távon aktuális fejlesztési lehetőségek egymással való összhangba hozása. A jövőkép stratégia koncepciója nem helyettesíti a városnak és az önkormányzatoknak az egyes ágazatokban kialakítandó stratégiáit és az egyes ciklusok cselekvési tervét sem. A jövőkép stratégiai koncepció a célmeghatározás tekintetében érdekegyeztetési és koordinációs feladatokat is betölt és meghatározhatja a programozás fő kereteit, így ez alkotja a középtávú fejlesztési irányokat és beavatkozási területeket rögzítő integrált városfejlesztési stratégia keretrendszerét is. A jövőkép arra a kérdésre keresi a választ, hogy a városi adottságokból milyen irányú fejlesztési lehetőségei és kitérési pontjai lehetnek Paksnak. A koncepció egyfajta jövőképet fogalmaz meg a város számára és felvázolja a kívánt jövőkép eléréséhez szükséges, de az operatív programoknál kevésbé részletesen megfogalmazott célrendszert. A városfejlesztési koncepció nem pótolhatja az ágazati fejlesztési koncepciókat, illetve a stratégiai és operatív programot sem, és nem is vállalkozhat arra, hogy az egyes ágazatok számára önálló, komplex fejlesztési elképzeléseket fogalmazzon meg.*

3.1. A város hosszú távú jövőképe

A város hosszú távú fejlesztési alapcélja az „Igényes épített és természeti környezettel rendelkező, a lakosság megfelelő életminőségét garantáló funkciógazdag középváros”

megteremtése. Paks város erre épülő jövőképét négy egymással kölcsönhatásban lévő tényező határozza meg.

Egyrészt a megváltozó makrokörnyezet és az atomenergetika felértékelődése külső, a város által kevésbé befolyásolható alaphelyzetet teremt. A globális energetikai kihívások és gazdasági világválság következtében megváltozó makrokörnyezet jelentősen befolyásolja Paks város jövőbeni fejlesztési környezetét. A várható hatások azonban nemcsak negatív scenárióba illeszthetők, az energetikai kihívások további fejlődési lehetőséget jelentenek a város számára. Paks gazdaságának szélesebb hatással bíró sajátossága, hogy a Paksi Atomerőmű állami tulajdonban marad tartósan, tehát az „állam tulajdonosként jelentős tényezőként van jelen” a városban. A magán–állami szektor így a városban a magyar átlagtól eltérő módon és mértékben van jelen. Paks városi szerepének hosszabb távon is biztonságot ad az atomerőmű üzemidejének meghosszabbítása, illetőleg a további blokkok tényleges beruházások egy újabb növekedési szakasz beindulását is jelentik, aminek multiplikátor hatásai inkább indirekt módon lesznek erősek. Emellett az autópálya fejlesztés is a pozitív változások közé sorolandó, még ha csodavárásra nem is ad alkalmat.

Másrészt az atomerőmű által fizetett iparüzési adó, illetve annak esetleges megszűnése esetén az állami kompenzáció bázisán már középtávon is reális cél a magas minőségű közösségi szolgáltatásokat nyújtó középvárosi funkciók megerősítése. A közösségi szolgáltatások fejlesztésének kiemelt beavatkozási pontja a hatékonyan működtetett településüzemeltetési rendszer. Ez egyszerre javítja a belső ellátást, formálja a térségi kapcsolatrendszert, valamint javítja Paks városhálózaton belüli versenyképességi pozícióit. A városi funkciók fejlesztését és fenntarthatóságát Paks esetében a városi bevételek (elsődlegesen az iparüzési adó, illetve a pályázati források) jelentősen meghatározzák.

Harmadrészt, a város gazdasága számára jó lehetőség és indokolt az egyedi ipartelepítési előnyök helyett azok komplex kínálatát hangsúlyozni, célzottan megkeresni a potenciális befektetőket, mivel rövid- és középtávon nem várható a hagyományos tényezőkináltra építő tömeges működőtöke-beáramlás. E tekintetben az ipari park integrációs szerepköre és az atomerőmű, illetve a körülötte kialakult műszaki háttér lehetnek a kulcstényezők, de a tömeges foglalkoztatásban inkább a szolgáltató szektor és a közsféra játszhat szerepet. Ebből következően a közép és a hosszú távú iparfejlesztésnek jelentős területrendezést igénylő városszerkezeti vonatkozásai sem lesznek. A helyzetelemzésben feltárt négy lehetséges fejlesztési irány (1. az atomerőmű speciális adottságaira épülő iparfejlesztés; 2. diverzifikációs célú, versenyképes gépipari, elektronikai és környezetipari iparfejlesztés; 3. szociálméltányossági szempontokat követő, képzetlen munkaerőt foglalkoztató iparfejlesztés, 4. A város turisztikai vonzerejének növelése) közül a város számára a diverzifikáció kínálja a legreálisabb lehetőséget az aktív gazdaságfejlesztésre.

Negyedrészt, a város integrált fejlesztése során az élhető és vonzó városi környezet és a kreatív atmoszféra megteremtését kell szem előtt tartani. Ez legyen a városfejlesztési törekvések rendező elve, ami nemcsak a *fenntartható, élhető és vonzó városi környezet, a magas szintű életminőség biztosítását eredményezi, de a város imázsának javítását is*. A városi vonzerő szempontjából a hagyományos infrastrukturális feltételek (közlekedés, bevásárló központok, szórakozóhelyek) mennyiségi fejlesztése semlegesnek tekinthető, illetve a városi környezet szempontjából a fizikai (természeti és épített) környezet mellett a (fizikai környezet által is befolyásolt) városi atmoszféra megteremtése egyaránt fontos. *Egyre jelentősebb a kreatitásnak, a szellemi és kulturális értékeknek a város atmoszférájában való megjelenése, illetve a humán közszolgáltatásoknak a városi életminőség javítása és a kultúra fejlesztésének szolgálatába állítása*. A városnak ezekre a „puha” tényezőkre összpontosítva a „kreatív” társadalmi réteg számára vonzó épített és természeti környezetet, rekreációs lehetőségeket és egészségmegőrzési lehetőségeket kell teremtenie.

A város hosszú távú fejlesztési koncepciójának kialakításánál állást kell foglalni a követendő városfejlesztési stratégia tekintetében. E tekintetben fontos körülmény, hogy az európai uniós támogatások nagysága már középtávon radikálisan csökkenni fog, ezért fel kell készülni a külső források nélküli városfejlesztésre. A városfejlesztések többé-kevésbé három koncepcionálisan is eltérő fejlesztési utat követnek.

1. Az ún. *sodródó városfejlesztésben* nincs tudatos városfejlesztési koncepció, illetve stratégia. Ezekben a tudatos fejlesztések helyett ad hoc jelegű, az aktuális pályázatok által éppen támogatott, de szétaprózott fejlesztéseket valósítanak, meg amelyek koherenciája és fenntarthatósága is sokszor megkérdőjeleződik.
2. Az ún. *funkcióbővítő fejlesztések* egy-egy akcióterület (pl. városközpont rehabilitáció) kiemelt fejlesztésére koncentrálnak, amelynek bár gyakran a városi funkciók bővítéséhez, illetve a város imázs javulásához is hozzájárulnak, de esetükben gyakran hiányzik a komplex városfejlesztési hatás és a városrészek közötti szinergiahatás sem mindig biztosított.
3. Az ún. *kreatív és tudatos városfejlesztés* a városi környezet minden tényezőjének fontosságát hangsúlyozza, de a hagyományos infrastrukturális fejlesztések mellett a szellemi tőkére, a kulturális örökségre, az innovációra, a kulturális városfejlesztésre és a kreativitásra épít. Mindez a közösségvezérelt (versus piacvezérelt) várostervezés erősödésével jár együtt. Az eddiginél jóval nagyobb hangsúlyt helyeznek a gazdasági, társadalmi és környezeti problémák együttes kezelésére, a különböző területi (városrészek és a város egészségének kapcsolatai; a város és környezete kapcsolata) és időbeli szintek (a történelmi múlt, a jelen és jövő) összekapcsolására. Ez az irány intenzív terület használattal a nemcsak a városrészek szinergiáját és komplex célok mentén történő fejlesztését célozza.

Paks városfejlesztési koncepciója és az IVS ez utóbbi városfejlesztési irányzat követését tartja a város hosszú távú fejlesztési céljainak sikeres megvalósítása szempontjából követendőnek.

3.2. A Paksi Atomerőmű fejlesztésének következményei a város hosszú távú jövőképe szempontjából

Paks gazdasági (és társadalmi) életének meghatározó vállalata, a tolna megyei GDP mintegy ötödét adó atomerőmű. A Dél-Dunántúl legnagyobb foglalkoztatójaként a város és a térség munkaerőpiacának keresleti oldalának domináns szereplője. Közvetett hatásai szintén jelentősek, az erőmű alvállalkozói által foglalkoztatottak száma közelíti az erőmű által foglalkoztatottak létszámát.

Ez a vállalkozói jelenlét a város költségvetésének bevételi oldalán is megjelenik. A város az atomerőmű bővítési beruházása miatt még jó ideig számíthat arra, hogy ez az helyzet fennmarad, Paks ennek ellenére érdekelt a helyi gazdaság fejlesztésében, a kiegyensúlyozottabb és ezáltal biztonságosabb fejlődési pályára állással.

Célszerű felmérni, hogy a hosszú távú fejlesztésekben milyen lehetőségek mutatkoznak a köz- és magánszféra (public–private) közötti együttműködésre.

Az erőmű megépítése Paksot az ország legdinamikusabban fejlődő településévé tette. A személyi jövedelemadó befizetések alapján ma az ország nyolcadik leggazdagabb települése. Olyan szolgáltatási ágak fejlődtek ki, amelyek nem jellemzőek egy hasonló méretű városban.

Az érem másik oldala, hogy ezt a mennyiségét és minőségét tekintve is átlagon felüli intézményhálózatot üzemeltetni is kell.

Paks város és az atomerőmű egymás stratégiai partnerei. Érdekük közös a jövőbeli fejlesztéseket tekintve is:

- A fejlettebb helyi gazdaság javíthatja a beszállítói-kooperációs kapcsolatokat.
- Az erőmű programjai, a helyi közösséggel való kapcsolat erősödése a városban és a városon kívül is erősíti az atomerőmű „good will”-jét.
- A térségi erőforrások intenzívebb hasznosítása jöhet létre.
- Az együttműködés (legalább részben) semlegesítheti a nukleáris üzem közelsége miatti gyengébb befektetési vagy éppen turisztikai vonzást, s így a több lábbon álló térségi gazdaság távlatilag is elhárítja a gazdasági szerkezeti válság kialakulásának lehetőségét.
- Egy jól működő, magas színvonalú (köz)szolgáltatásokat, kulturális miliőt, kellemes kisvárosi, középvárosi életet kínáló város kiváló terep egy ilyen nagyvállalat számára,

amely támogatásaival, társadalmi szerepvállalásával egyrészt segíti a várost e funkciók folyamatos biztosításában, másrészt részben ellensúlyozza azt a negatív érzetet, amit egy atomerőmű közelsége jelenthet a helyi lakosság, az érdeklődő vállalkozások, a turisták szemében.

Az elkövetkező évtized, az atomerőmű új blokkjának építési munkálatai ezt az egymásrataltságot, az együttműködést különösen hangsúlyossá teszik. Az erőműfejlesztés foglalkoztatási hatása egy átmeneti felfutást követően lényegében 1-1,5 ezres népességbővülést eredményez, ami adott esetben még a negatív demográfiai folyamatokból és az elvándorlásból adódó népességcsökkenést sem fogja ellensúlyozni. A közszolgáltatások tervezése során folyamatos partneri viszony, információáramlás kell, hogy legyen a város és domináns vállalata között.

I. ÁTFOGÓ CÉL: FEJLETT KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLTATÁSOKRA ÉPÜLŐ TÉRSÉGKÖZPONTI ÉS KÖZÉPVÁROSI FUNKCIÓK FEJLESZTÉSE

A fejlesztés környezeti háttere

Országos szinten Paks az 1990-től 20 ezer fő körüli lélekszámával a hagyományos statisztikai besorolás szerint kisvárosnak tekinthető, de az utóbbi másfél évtized „városcsináló” folyamatai miatt Paks egyre komolyabb, egyre funkciógazdagabb városnak számít a teljes városállomány tekintve, s a tömeges várossá nyilvánítások miatt és a helyi szolgáltatás kínálat bővítésével a középmezőnybe kerülhet. A város szervesen kiépült kis-, bizonyos esetekben középvárosi jellegű funkciókkal rendelkezik, s a középszintű ellátás, illetve közszolgáltatások döntő része helyben elérhető, megszerezhető. A fejlesztés egyik útja a középvárosi funkciók kiteljesítése, ami a közszolgáltatások fejlesztésével, illetve a kistérségi és a tágabb térszerkezeti kapcsolatok bővítésével realizálható.

1. FEJLESZTÉSI CÉL: A térszerkezeti és versenyképességi pozíció javítása

A fejlesztések célja térszerkezet, a településhálózati pozíció hosszabb távon stabil, rövid távon csak kisebb mértékben befolyásolható és módosítható. A versenyképességi pozíció már középtávon is javítható.

Indoklás:

Paks nemzetközi, országos, regionális, megyei, kistérségi és településközi kapcsolatok, együttműködések és kérdések egész sorát hordozza.

- A Paksi Atomerőmű Zrt. nemzetközi tudományos, műszaki-technológiai, munkamegosztási, környezetpolitikai kapcsolatai a város számára a széleskörű nemzetközi ismertségen, „világhíren” túl potenciálisan más szegmensekben is hasznosítható értékeket jelentenek. A Paksi Atomerőmű Zrt. a maga tevékenységi körében így szervesen kapcsolódik az „atomenergia business” globális, s különösen európai folyamataiba. Kevés olyan ágazat, gazdasági egység van Magyarországon, melynek a folyamatos nemzetközi kapcsolatrendszere annyira élő lenne, mint a PA esetében.
- Az Európai Unió térszemlélete részben globális, részben pedig kontinentális, tervezési-fejlesztési politikája európai dimenzióban gondolkodik. A régiókkal, városokkal kapcsolatos törekvések elsősorban az általánosság szintjén, a pályázati lehetőségek révén egyedi jelleggel érintik Paksot is.

- Országos tekintetben Paks nemcsak a villamosenergia-termelésben betöltött kiemelkedően magas aránya (36,8%) miatt kapott és kap kitüntetett figyelmet, hanem mint országos jelentőségű gazdasági, környezeti stb. egyedi objektum a tudományos kutatás, a műszaki fejlesztés, az egyetemi oktatás egyik sajátos célterületét is képezi. Az erőmű élettartam meghosszabbításának kérdése az Országgyűlés vitáin tisztázódott, s került elfogadásra a meghosszabbítás. Nincs még egy olyan 20 ezer fő körüli lakosságszámmal rendelkező magyar település, amely annyira jelentős helyet töltene be egy ágazat, illetve az ország gazdasági életében, mint Paks.
- Az országos fejlesztéspolitikai tervek (autópálya- és gyorsforgalmi út, Duna stb.) természetes módon érintik Paksot, de az atomenergiával ellentétben, ezekben az esetekben Paks már nem a „címzett”, hanem csak az „egyik” érintett a sok közül. Az M 6-os autópálya eddigi szakaszának a megépítése (Dunaújváros) már érzékelhetően még inkább Budapest, illetve „észak felé húzta” a várost, a 2010-ben átadandó teljes szakasz – az elérhetőség további javítása mellett – feltehetően nem fog ezen nagyot változtatni, bár nyilvánvalóan déli irányba is javítani fogja Paks közlekedés-földrajzi helyzetét. Az igazi kihívás az átalakuló közlekedés-földrajzi pozíciót tekintve az, hogy az új autópálya-kapcsolat két hatása (lokális fejlesztő, az új bekapcsolt településből erőforrás-kivonó) közül melyik lesz a domináns Paks esetében. A közlekedési kapcsolatrendszer előnyös hatásainak kihasználásában, illetve a városi versenyképesség javításában az alábbi intézkedések is segíthetnek.

Intézkedések:

- A városnak ki kell használnia az atomerőmű-fejlesztés járulékos hatásait: az innovatív fejlesztési környezet és a spilloverek² hangsúlyozásával
- A közlekedési kapcsolatrendszer előnyös hatásainak kihasználása
- A városnak meg kell kezdenie egy új, dinamikus országos „megismertető kampányt”, ami a helyi befektetési lehetőségeket ismerteti.
- Nyitni kell Székesfehérvár felé az ipari profil tudatos bővítése keretében.
- Bekapcsolódási lehetőségek felmérése a „Kecskemét – Mercedes” projektbe.

Potenciális szereplők: atomerőmű, vállalkozók, önkormányzat.

Hatások: gazdasági profilszélesedés, új növekedési források.

² A (technológia intenzív) fejlesztések „túlszordulása”. Fejlesztő hatásuknak az előállító intézmény falain kívülre történő kisugárzása, más közeli vállalkozásoknál, ágazatokban és térségekben pozitív fejlesztő hatások generálása.

2. FEJLESZTÉSI CÉL: A Paks-Dunaföldvári kistérség és Paks város kohéziójának erősítése

1. Fejlesztési rész cél: Paks kistérségi vonzaskörzeti funkciójának megerősítése

Indoklás:

Paks város a kistérség székhelye és a többcélú kistérségi társulás megalakulása óta több tekintetben összefonódik a város és a környékébe eső települések közszolgáltatásokkal történő ellátása. Az empirikus vizsgálatok alapján megállapítható, hogy noha a város térségében gondolkodik, nem célja a kistérség teljes közszolgáltatási struktúrájának egy központból való megszervezése. Paks kistérségi pozíciója inkább úgy határozható meg, hogy azon intézményeinek működési területét, amelyekre ésszerűen lehetőség volt, kiterjesztette a kistérség egészére vagy annak egy részére, azonban nem törekedett a térség teljes integrálására. Ez talán azzal is magyarázható, hogy a kistérségben található egy másik jelentős intézményhálózattal rendelkező város, Dunaföldvár, mellyel a közszolgáltatások terén egyértelműen szerepmegosztásra kell törekednie. A kistérségi közszolgáltatási térkép alakulásába belejátszik az is, hogy számos esetben az új, a tagönkormányzatok által addig el nem látott feladatok vállalása a többcélú társulás keretei között, a kiegészítő állami támogatások leigénylése mellett is az önkormányzatok plusz hozzájárulását igényli. A többletforrás-igény ily módon az együttműködők között vitákat gerjeszt, ami nehezíti a térség kohézióját.

Intézkedés:

Paks középvárosi funkciójának kialakítása érdekében vonzasközponti szerepének megerősítése, a kistérség integrációjának fokozása.

Paks város számára megcélzandó térségi pozíció a dinamikusan fejlődő középváros, mely kistérségében a fejlődés motorja szerepét tölti be. Egy ilyen merész jövőkép azért fontos, mivel Paks fejlettségével már jelenleg kiemelkedik környezetéből, amely jellegzetesen hagyományos agrárfalvakat tömörít. A kistérségébe tartozó községek közül öt egyenesen hátrányos helyzetű település besorolású (Bikács, Nagydorog, Németkér, Pusztahencse, Sárszentlőrinc), s miután a kistérségi önkormányzatoknak önfejlődésre kevés esélyük van egyedileg, Pakstól várhatják, hogy a fejlődési impulzusokat továbbadja térségének. Álláspontunk szerint a város számára is fontos, hogy környezetével együtt fejlődjön.

A közigazgatás modernizálásának jótékony hatásai középtávon a kistérségben is meg kell jelenniük, ezért noha jelenleg a kistérségi önkormányzatok nem fogadókészek az e-önkormányzat kistérségi bevezetésére, Paks feladata, hogy az integrált e-közigazgatási

rendszerrel olyan módon építse ki a városban, hogy a későbbi csatlakozás feltételei megteremtődjenek.

Tekintettel arra, hogy a többcélú kistérségi társulás apparátusa két fő főállású köztisztviselőből és a belsőellenőrzést végző szakemberekből áll, országos összehasonlításban a legkisebb munkaszervezetek közé tartozik, így nem diszponál olyan humánerőforrás felett, ami alkalmassá tenné a kistérségi ügyek átfogó intézésére. Ezen adottságok következtében a Paks-Dunaföldvári kistérség közszolgáltatási térképe mozaikszerűen épül fel, amit tovább árnyal egyes önkormányzatoknak a kistérség határait átlépő társulása. Javasoljuk tehát, hogy

- Város törekedjen a kistérségen belüli integráló erejének erősítésére, ennek elérésében egyértelműen fontos a paksi mikrotérség helyzetének stabilizálása, s hasonlóképpen a megingott nagydorogi mikrotérség helyzetének rendezésére.
- A kistérségi kohézió megteremtése érdekében a szomszédos kistérségek felé tendáló önkormányzatokkal való kooperációt felül kell vizsgálni, s meg kell találni azokat a közszolgáltatás-szervezési formákat, melyek valamennyi önkormányzat számára előnyösek.

Ez ideig a kistérség egészére nem készült fejlesztési koncepció vagy stratégiai program, eddig csak a szaktárcák által előírt tervdokumentumok készültek el (szociális szolgáltatásfejlesztési koncepció, közoktatás-fejlesztési terv). Továbbá korábban elfogadták a kistérség gazdaságfejlesztési, valamint szerkezetátalakítási programját. Ennek tükrében időszerű a kistérség átfogó fejlesztési dokumentumát elkészíttetni, amely keretül szolgálna a településhatárokat átlépő közös fejlesztéseknek.

2. Fejlesztési rész cél: A kistérségi kohézió szerepének erősítése a közoktatás és a szakképzés területén

Indoklás:

A kistérségi kohézió erősítése a közoktatás területén különösen fontos. A kistérség szintjén van szükség olyan közoktatási szolgáltatási struktúra megteremtésére, ami a gyermekek számára színvonalas, versenyképes oktatás feltételeinek biztosítása mellett a szakellátások (ne legyen ellátatlan gyermek!) együttműködésekben alapuló fejlesztését jelenti, lehetővé téve a tanulók és a pedagógusok számára is a közoktatási szolgáltatások kényelmes elérését. Mindezekre az alapokra olyan szakképzési struktúra felépítése javasolt, amely rugalmasan reagál a piac változó igényeire, és összhangban van a város, a kistérség s a megye gazdaságfejlesztési stratégiájával. A kistérségi szintű kooperáció nem csupán a kistérség települései, Paks város számára is lehetőségeket jelent, a közoktatás szervezése, finanszírozása szempontjából is előnyös. A

kooperációt ugyanakkor úgy kell alakítani, hogy a kölcsönös előnyök minden résztvevő számára világosak legyenek.

Intézkedések:

- A kistérségi közoktatási együttműködési lehetőségek javítása a közoktatási célú hálózatok megerősítésével;
- Önkormányzatok együttműködési készségének erősítése;
- A kistérség települései között meglévő érdekkülönbségek kezelése a közoktatási feladatok közös megszervezése céljából;
- A Pakson működő térségi szakszolgálat továbbfejlesztése;
- Kistérségi pályázatfigyelő rendszer kialakítása;
- Pályaválasztási tanácsadás kistérségi megszervezésére;
- Forráskoordináció megerősítése.

Hatások:

- Költségtakarékosabb intézményfenntartás;
- Térségi kohézió;
- Térségi szintű humán erőforrás bázis minőségi fejlődése.

Szereplők:

- A kistérség települései, kistérségi társulás;
- Paks város;
- Közoktatási intézmények;
- Szakszolgálatok.

3. FEJLESZTÉSI CÉL: A középvárosi jellegű funkciók megerősítése a közszolgáltatások fejlesztésével: Az ivóvízellátással és szennyvízkezeléssel kapcsolatos közszolgáltatások

A fejlesztések környezeti háttere: A hagyományos statisztikai besorolás szerint kisvárosként funkcionáló Paks 20 ezer fő körül ingadozó lélekszámával az utóbbi másfél évtized „városcsináló” folyamatai miatt Paks egyre komolyabb, egyre funkciógazdagabb városnak számít a teljes városállományt tekintve. Minél tagoltabb a struktúra, annál inkább van lehetőség arra, hogy Paks a ténylegesen vele azonos jellegű és minőségű funkciókat betöltő középvárosokkal városokkal kerüljön egy csoportba.

A fejlesztések célja a magas minőségű szolgáltatásokat nyújtó középvárosi funkciók megerősítése, a középszintű ellátás, illetve közszolgáltatások fejlesztése. Ez egyszerre javítja a belső ellátást, valamint formálja a térségi kapcsolatrendszerét. A közszolgáltatásokon belül a településüzemeltetés szempontjából stratégiai minősíthető szolgáltatások működtetése kiemelt önkormányzati feladat. A településüzemeltetésben meghatározó jelentőségű, így stratégiai feladatnak minősíthető közszolgáltatások szervezése és szervezeti formája tekintetében szükséges állást foglalni a város vezetőségének.

Indoklás:

Alapkérdésnek minősíthető az, hogy a város az olyan stratégiai közszolgáltatásokat – mint az egészséges ivóvízellátás – saját vállalata útján, vagy pedig külső vállalkozás segítségével kívánja ellátni. Ismeretes, hogy a „vízpiacon” elindult egy olyan folyamat, melynek következtében egyre kevesebb piaci szereplő és egyre szűkülő verseny mellett monopolhelyzetre emlékeztető óriáscégek látják el az egészséges ivóvízellátás amúgy kötelező önkormányzati feladatát. Ezek a nagyvállalatok különösen a kisebb települések tulajdonában álló meglehetősen csekély tulajdonrészt képviselő térségi vízmű szervezetben meglévő üzletrészeket vásárolják meg, azzal, hogy hosszú távú, gyakran húsz éves szolgáltatási szerződéseket kötnek velük. Ennek következtében a szerződést aláíró önkormányzatok helyzete meglehetősen kiszolgáltatottá válik, mivel a szolgáltatást biztosító vállalat árképzését, az általa meghatározott árat kénytelen elfogadni és a lakossággal megfizettetni. (Hiába az önkormányzati díj megállapítási jog, amennyiben a helyi önkormányzat a szolgáltató által meghatározott díjnál kisebb díjszabást szeretne bevezetni, a különbözet megtérítését a szolgáltató a szerződés alapján az önkormányzatra hárítja, melyet az jellemzően képtelen teljesíteni. Így marad a szolgáltató által meghatározott díj.)

Igaz ugyanakkor az is, hogy a közszolgáltatások jelentős része – így az ivóvízellátás is – feltételez egy minimális üzemméretet (fogyasztói számot és kiszolgáló humán, reálinfrastruktúrát), amely mellett gazdaságosan látható el az adott feladat. Az üzemméret növelése, figyelembe véve az elérhetőséget, a földrajzi határokat, együtt járhat a feladatellátás gazdaságosságának növelésével. Fontos tényező az is, hogy a feladatellátáshoz kapcsolódó beruházások megtérülési ideje mindenképpen hosszú időt vesz igénybe, ugyanakkor biztos piacot és biztos hasznot is jelent.

A város vezetésének tehát mérlegelni szükséges, hogy a nagyvállalatok által nyújtott esetleges rövid távú előnyök kedvéért vállalja-e azt a helyzetet, amely Paks számára bizonyos mértékű bizonytalanságot teremtene, az olyan fontos és (ár)érzékeny területen, mint például az ivóvízellátás. Amennyiben a város anyagi helyzete lehetővé teszi a saját üzem által történő feladatellátást nem tűnik indokoltnak a feladat külső szereplők útján történő ellátása. Emellett célszerű a jelenlegi vállalat működési területét lehetőség szerint bővíteni és tovább bővíteni a

Pakshoz közel fekvő településekre. (Az előnyök és hátrányok megfelelő kommunikációja versenyhelyezetet teremthet a nagyvállalatok ajánlataival szemben.)

A rendelkezésre álló információk szerint a Paksi Vízmű Kft. jelenlegi, illetőleg jövőben bővíthető kapacitása lehetővé teszi annak a többletigénynek az ellátását, amelyet az atomerőmű új blokkjának építése, majd pedig annak folyamatos üzemeltetése igényel.

1. Fejlesztési rész cél: A Paksi Vízmű Kft. tevékenységének térségi szintű bővítése

Intézkedések:

- Hosszú távú díjpolitika kialakítása
- Önkormányzatokkal történő megállapodások megkötése
- Lakossági közüzemi szerződések megkötése
- Esetleges kapacitás-bővítés megtervezése

Potenciális szereplők:

- Paksi Vízmű Kft.
- Települési önkormányzatok
- Lakosság

2. Fejlesztési rész cél: A Paksi Vízmű Kft. és a PA. Zrt. közötti hosszú távú szolgáltatási jogviszony kialakítása

Célszerűnek tűnik az atomerőmű és a városi szolgáltató közötti olyan hosszabb távú szolgáltatási/szerződéses kapcsolat kialakítása, mely az atomerőmű nem ipari vízellátását és szennyvízkezelését tenné lehetővé a város részéről. Az ilyen típusú megállapodás mind két fél számára kölcsönös előnyöket jelenthet.

Támogatandó az, az igény, hogy a közüzemi szolgáltatások ésszerű termelési ráfordítások mellett valósuljanak meg és a lakossági alapellátás szolgáltatástípusonként fedezeti költségszinten a lehető legalacsonyabb díjjal történjen. Ugyanakkor a város irányában megfogalmazható az, az igény, hogy a vállalat gazdasági stabilitása, ereje, hitelképessége olyan legyen, hogy a tulajdonos önkormányzatok fejlesztési pályázataihoz szükséges önerőhöz a pályázathoz igazodó szükséges hozzájárulást tervezni és biztosítani tudja azzal, hogy a fejlesztéssel létrehozott új rendszerek üzemeltetése során a befektetés megtérüljön.

Intézkedések:

- Hosszú távú szolgáltatási szerződés megkötése;
- A kapcsolódó kapacitásbővítés (csatornázás, szennyvízkezelés, ivóvízellátás) kialakítása.

Potenciális szereplők:

- Paksi Vízmű Kft.
- PA.Zrt.

4. FEJLESZTÉSI CÉL: Saját üzem által ellátandó közszolgáltatási feladatok

Indoklás:

Paks városa – szemben sok más településsel – úgy döntött, hogy a település életében meghatározó szerepet betöltő közszolgáltatások jelentős részét nem harmadik fél bevonása mellett, hanem saját tulajdonú szervezete által kívánja biztosítani. A jelzett közszolgáltatásokat részint a helyi vízmű vállalat, részint pedig az igen kiterjedt feladatokat ellátó DC. Dunakom Kft. biztosítja.

A DC. Dunakom Kft. által ellátott feladatok tekintetében az önkormányzati szerepvállalás, illetőleg a külső vállalkozások által ellátható tevékenységek megítélése tekintetében hasonló megállapítások fogalmazhatók meg, mint amelyekre a vízellátás kapcsán a fentiekben már sor került.

Az atomerőmű új blokkjának építése következtében megnövekvő közszolgáltatási feladatok ellátására – a rendelkezésre álló információk szerint – a vállalat bizonyos szintű kapacitásbővítéssel alkalmas. Költségigényesebb kapacitásbővítést a feladatellátáshoz szükséges gépek beszerzése jelenti, melyek esetén – a vállalat saját forrásain és esetleges pályázati forrásokon túl – szükséges lehet az önkormányzat költségvetési támogatása is.

1. Fejlesztési rész cél: A helyi, térségi közszolgáltatási feladatellátás bővítése

Intézkedések:

- Pályázati források felkutatása, pályázatok készítése;
- A meglévő géppark korszerűsítése, az elavult gépek cseréje;
- Az alkalmazottak szakmai képzése, továbbképzése, a humán kapacitás bővítése.

Potenciális szereplők:

- DC. Dunakom Kft.;
- Települési önkormányzatok;
- Lakosság.

A vállalat bevétel növekedését eredményezheti a homokbánya üzemeltetése, mely támogatandó fejlesztési elképzelés.

2. Fejlesztési rész cél: Homokbánya üzemeltetése

Intézkedések:

- Szükséges engedélyek beszerzése
- A működtetéshez szükséges személyi és dologi feltételek megteremtése

Potenciális szereplők:

- DC. Dunakom Kft.;
- Vállalkozások;
- Lakosság.

3. Fejlesztési rész cél: Térségi ellátást biztosító hulladéklerakó működtetése

A térségi szerepkör növelését jelentheti az a fejlesztés, amely a hulladéklerakó telep modernizálását célozza. Ismeretes, hogy a telep 2010-ig rendelkezik működési engedéllyel és a város már hosszabb ideje igyekszik uniós források segítségével elérni a telep EU konform átalakítását. Sikeres pályázat esetén a hulladékszállítás körzete a jelenlegi két településen túl további öt településsel bővíthet, mely egyaránt szolgálja a város és az azt körülvevő települések közös érdekeit.

Intézkedések:

- Szükséges engedélyek beszerzése;
- A működtetéshez szükséges személyi és dologi feltételek megteremtése;
- Hosszú távú díjpolitika kialakítása

Akár megyei, vagy regionális léptékű is lehet az a fejlesztési elképzelés, mely az építési hulladékok elhelyezését, újrahasznosítását célozza. Ismeretes, hogy ilyen típusú vállalkozási tevékenység hiányzik a térségből, ugyanakkor a szolgáltatás iránt komoly igény mutatkozik. Ez a fejlesztés nem csupán megtérülő és piaci alapon működtethető befektetésnek bizonyulhat, de hozzájárulhat a város térségi szerepének megerősödéséhez.

4. Fejlesztési rész cél: Az építési hulladékok elhelyezésének, kezelésének térségi szintű kialakítása

Intézkedések:

- Szükséges engedélyek beszerzése;
- A működtetéshez szükséges személyi és dologi feltételek megteremtése

Potenciális szereplők:

- DC. Dunakom Kft.;
- Vállalkozások;
- Lakosság.

5. FEJLESZTÉSI CÉL: A közigazgatás modernizálása és az e-önkormányzat megteremtése

Paks város önkormányzata szerződés aláírásával elkötelezte magát az Integrált Kistérségi e-közigazgatási Rendszernek (IKeR), a Hajdúszoboszló város által kifejlesztett modellnek egyelőre a város területén való bevezetésére. Egy komplex rendszer bevezetésére kerül sor, amely biztosítja a teljes elektronikus ügyintézés, mely azt jelenti, hogy van online információszolgáltatás, kétirányú interakció a honlapról letölthető és kitölthető beadvány-úrlapokkal, melyek akár papíron, akár elektronikusan is benyújthatók a hivatalba, s működik döntés-előkészítő és támogató rendszer. A hivatal dolgozóinak szükséges képzése még a 2009. évben megtörténik.

A polgármesteri hivatal építészeti és műszaki átépítése az egyablakos ügyintézésre való alkalmasság kialakítása céljából középtávon megvalósítandó feladat, mely a hivatali munka teljes korszerűsítéséhez szükséges. Ennek kivitelezésére pályázati forrást kell találni az ÚMFT-ben.

II. ÁTFOGÓ CÉL: KIEGYENSÚLYOZOTT ÁGAZATI CÉLOKRA ÉPÜLŐ HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS

A fejlesztés környezeti háttere: rövid és középtávon nem várható a külföldi működő tőke tömeges beáramlása a városba vagy környékére, és ezt az M6-os autópálya sem fogja gyökeresen megváltoztatni. A tőkebeáramlás lassabb lesz, de értékesebb ágazatokban is megjelenik, erősebb kapcsolatokat alakíthat ki hazai vállalatokkal. A város számára indokolt az egyedi ipartelepítési előnyök helyett azok komplex kínálatát hangsúlyozni, célzottan megkeresni a potenciális befektetőket. E tekintetben az ipari park integrációs szerepköre és az atomerőmű, illetve a körülötte kialakult műszaki háttér lehetnek a kulcstényezők.

Fejlesztési irányok: a helyzetelemzésben feltárt három lehetséges fejlesztési irány (1. az atomerőmű speciális adottságaira épülő iparfejlesztés; 2. diverzifikációs célú, versenyképes gépipari, elektronikai és környezetipari iparfejlesztés; 3. szociális-méltányossági szempontokat követő, képzetlen munkaerőt foglalkoztató iparfejlesztés; valamint a város turisztikai adottságaira épülő turizmus) közül a város számára a *diverzifikáció kínálja a legreálisabb lehetőséget az aktív gazdaságfejlesztésre*. Az első irány megvalósulása nagyrészt külső döntéseken keresztül valósul meg; a város elsősorban közvetett ösztönzőkkel (oktatáspolitikai, jó minőségű munkaerőt vonzó városi környezet kiépítése) gyakorolhat rá hatást. A harmadik fejlesztési irány a külső verseny által erősen veszélyeztetett terület, ahol legfeljebb az M6-os megépülése jelent (csekély) versenyelőnyt az ország más városaihoz képest. A méltányossági szempontokat követő munkahelyteremtésre a fogyasztói szolgáltatások és a közszféra terén nyílik jobb lehetőség, *különösen akkor, ha az atomerőmű bővülése és az ipari diverzifikáció jövedelemnövelő, a népességnövekedés pedig piacbővítő hatásán keresztül erre többletkeresletet, valamint új szolgáltatások megtelepedéséhez szükséges kritikus tömegeket képes teremteni*. E területen tehát az aktív iparfejlesztés nem szükséges.

1. FEJLESZTÉSI CÉL: A városi tényezőkinálat komplex terméké formálása

Indoklás:

A befektetésvonzás területi versenyében számottevően csökken az egyedi versenyelőnyök szerepe, és helyüket a szervezett formában fejlesztett komplex tényezőkinálat veszi át. A városi ipar minőségi versenyképességi tényezőinek (elsősorban humán erőforrások, elérhető [speciális vagy általános] kompetenciák, működő technológiai profilok, igénybe vehető üzleti szolgáltatások, az atomerőműhöz vagy más vállalkozások hálózataihhoz vezető kapcsolódási pontok) felmérése és termékcsomaggá formálása lehetővé teszi, hogy a város hosszú távon fokozza versenyképességét, és csatlakozzon a jelenleg elsősorban Bécs–Budapest közötti ipari növekedési zónához. A külföldi működő tőkében szegényebbé váló versenykörnyezetben passzív tényezőkinálat helyett aktív marketingtevékenységre, a lehetséges befektetők közvetlen megkeresésére van szükség; ez biztosíthatja a fejlesztés minőségi vonásainak érvényesítését.

Intézkedések:

- A városban és szűk térségi környezetében megtalálható versenyelőnyök, üzleti szolgáltatások és a gazdaságfejlesztésben partnerként szóba jövő szervezetek/vállalkozások felmérése;
- Néhány fő tevékenységre (pl. gépipar, elektronika, környezetipar) specializált ipari profil azonosítása és külföldi/hazai marketingje;
- Megjelenés az ipari profilokhoz kapcsolódó hazai és nemzetközi szakmai vásárokon;
- Az ipartelepítés adminisztratív feladatainak átvállalása vagy megszervezése (ez ma is működik az ipari parkban);
- Beruházói igények közvetítése helyi vállalkozások, szolgáltatók és szakképzési intézmények felé.

Potenciális szereplők:

- Önkormányzat;
- Paksi Ipari Park: a felsorolt intézkedések végrehajtásában elsősorban az ipari park koordinátori szerepére érdemes építeni; ez szervezeti és anyagi megerősítését is indokoltá teheti;
- Működő ipari vállalkozások;
- Üzleti szolgáltatások;
- Szakmai szervezetek (Tolna és Baranya megyei kereskedelmi és iparkamarák).

Közvetett és közvetlen hatások:

- A külső befektetők számára vonzó, könnyen elérhető versenyelőnyök csomagja;
- Erősödő ipari specializáció, ami elősegíti a 2. fejlesztési cél megvalósulását is;
- Kisebb méretű külföldi befektetők hatékonyabb elérése, letelepülésének megkönnyítése;
- Középtávon néhány középbefektető letelepítése, amely különösen jó hatással lehet az ipar specializációjára.

2. FEJLESZTÉSI CÉL: A kis- és középvállalatok hálózatosodása és klaszterszerveződése**Indoklás:**

Az integrált városfejlesztési stratégia 1/a pontjában is azonosított fejlesztés célja a helyi gazdaság belső koherenciájának kialakítása és szervezett fejlesztése. A klaszterek által kínált hálózati előnyök létfontosságúak a KKV-szektor helytállása és növekedése érdekében, és olcsóbbá teszik az általuk közösen igénybevett szolgáltatásokat. A hálózati együttműködés Magyarországon elsősorban a gépiparban és az elektronikában alakult ki, ami Paks számára is kedvező fejlesztési lehetőségeket kínál, de a 3. fejlesztési célhoz is kapcsolódhat.

Intézkedések:

- Az ipari park inkubációs és integrátori szerepének támogatása, a helyi KKV-k információkkal való ellátása az előzetes igények figyelembevételével;
- A KKV-k működéséhez szükséges esetleges speciális közszolgáltatás- és üzleti szolgáltatás igények felmérése és szervezett biztosítása;
- Technológiai transzfer elősegítése a fővárosi és regionális felsőoktatás és a városi vállalkozások között (ipari park és DDRIÜ közreműködésével);
- Innovációs fejlesztési források megszerzése és felhasználása a városi ipar specializációja érdekében;
- A hálózati fejlődés megindulása *után* formális klaszterszervezet létrehozása és marketingje, a kialakuló hálózat beépítése a versenyelőnyök kínálatába.

Potenciális szereplők:

- Önkormányzat;
- Paksi Ipari Park: a fenti szerepkörök többségében kulcsszerepet játszik;
- Dél-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács és Ügynökség;
- Dél-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség;
- Kis- és középvállalkozások;

- Üzleti szolgáltatások;
- Szakmai szervezetek (Tolna és Baranya megyei kereskedelmi és iparkamarák);
- Fővárosi és regionális felsőoktatás.

Közvetett és közvetlen hatások:

- Kis- és középvállalkozások erősödő biztonsága, javuló érdekérvényesítő képessége;
- Közös igénybe vett szolgáltatások elérhetősége, színvonalának javítása;
- Erősödő ipari specializáció, magasabb innovációs aktivitás, hosszú távon speciális képességek kialakulása;
- A hálózatok magukban is ipartelepítési tényezővé válnak és elősegítik a külföldi ipar beágyazódását.

3. FEJLESZTÉSI CÉL: Környezetipari és energetikai fejlesztés**Indoklás:**

A versenyképességi pólusfejlesztés kiemelt iparágaival és Paks speciális adottságaival is összefüggő környezetipar és energetika bázisvállalatai már működnek a régióban. A környezetiparban a regionális vállalatok bevonása, az energetikában pedig az atomerőmű bővítése során megjelenő vállalatok „megfogása” teremthet lehetőséget gazdaságfejlesztésre. Mindkét esetben meghatározó a külső tényezők és szereplők döntéshozó szerepe, ezért a város lehetőségei aránylag szűkek, a lobbizásra és a közvetett ösztönzésre korlátozódnak (utóbbiban a 4. és 1. fejlesztési célok visszacsatolására lehet támaszkodni). A fejlesztésekben városi szinten könnyebben érvényesíthetők a városüzemeltetéshez közvetlenül kapcsolódó energiahatékonysági szempontok, amelyek korábban is megjelentek Paks fejlesztési gyakorlatában. Az energiahatékonyság fokozásának célszerű formája a magáningatlanok és közintézmények energetikai korszerűsítésének támogatása, lehetőség szerint a régióban működő vállalkozások szervezett bevonásával. A hulladékkezelés városi rendszerét célszerű összekapcsolni a környezetipari vállalatok fejlesztési elképzeléseivel: a mezosintű hulladékgazdálkodási rendszerben a város egyszerre játszhat mintaszerepet a külső fejlesztési minták befogadásával és válhat ipartelepítés kedvezményezettjévé a környezetipar magasabb hozzáadott értékű tevékenységeinek telephelyeként.

Intézkedések:

- Az atomerőmű bővítése során megjelenő ipari tevékenységek tartós letelepedésének ösztönzése, az önkormányzat erre irányuló erős lobbitevékenysége;
- A már folyó fejlesztésekre további külső befektetők és esetleges belső beszállítók „rászervezése”, majd hálózattá fejlesztése;

- Közintézmények és magáningatlanok energiahatékonyságának fokozását ösztönző, regionális beszállítókra alapozott program;
- Paks mint a korszerű hulladékgazdálkodás mintatelepülése,
- A régióban működő környezetipari vállalatok paksi ipartelepítésének ösztönzése

Potenciális szereplők:

- Önkormányzat;
- PA Zrt.;
- Dél-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség;
- Dél-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség.

Közvetett és közvetlen hatások:

- Országosan is jelentős versenyképesség kialakítása;
- Magas innovációs színvonalú termékek, jó minőségű humánerőforrásokat megkötő gazdaság;
- Erősödő ipari specializáció, magasabb innovációs aktivitás, hosszú távon speciális képességek kialakulása;
- A környezetipar elősegíti a településüzemeltetési feladatok magas színvonalú ellátását.

4. FEJLESZTÉSI CÉL: A versenyképes ipar humán háttérének biztosítása

Indoklás:

Az ipar országos és nemzetközi versenyében lezárult a képzetlen munkaerőre alapozó, pusztán beralapú versenyképesség időszaka; a jól képzett, bőségesen rendelkezésre álló munkaerő az iparfejlődés legfontosabb szűk keresztmetszete lesz. Ez a tényező elsősorban az oktatás és képzés intézményrendszerein keresztül befolyásolható, amire a városnak közvetetten kedvező lehetőségei vannak.

Intézkedések:

- A helyi vállalkozások és jövőbeli iparfejlesztési profilok *igényeihez igazodó (!)*, korszerű ismereteket nyújtó szakképzés elősegítése a városi intézményekben;
- Átképzési, felnőttképzési és újratrenírozási formák támogatása az ÁFSZ/DDRMK és városi intézmények bevonásával;
- A munkaerő és képességek iránt felmerülő igények anticipálása és kielégítése; ingázási távolságon belüli települések bevonása a képzésekbe.

Potenciális szereplők:

- Önkormányzat;
- Pakson és a régióban működő szakképzési intézmények;
- Állami Foglalkoztatási Szolgálat / Dél-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ;
- Szakmai szervezetek (Tolna és Baranya megyei kereskedelmi és iparkamarák);
- Fővárosi és regionális felsőoktatás.

Közvetett és közvetlen hatások:

- Az ipari versenyképesség megőrzése és növekedése;
- A szaktudás újrahasznosítása, a leépítésekkel munkanélkülivé válók szakmakultúrájának megőrzése és visszailleszkedésének elősegítése;
- Erősödő térségi integrációs és középvárosi szerepkör;
- A szakképzési és felnőttképzési intézményrendszer megerősödése;
- A további fejlesztési célok sikerének alapfeltétele.

5. FEJLESZTÉSI CÉL: Helyi kiskereskedelmi hálózat megerősítése és a élelmiszer-ellátási rendszer megteremtése**1. Helyi kiskereskedelmi hálózat megerősítése**

Indoklás: A nagy bevásárlóközpontok hálózatainak megjelenése kiváltotta helyi kiskereskedelmi bolti hálózati hatások objektív értékelését maga a gyakorlat példáinak a sokasága adja, gyakorlatilag függetlenül a településnagyságtól. A településnagyság csak a nagyvárosok, nemzetközi példák alapján a fővárosokon kívül a legalább 300 ezres vidéki városok esetében differenciáltabb a kép. A jellegzetes hatás pedig az, hogy a nagy bevásárlóközpontok drasztikusan magukhoz ragadják a meghatározó piaci (keresleti) részesedést. Oka a tőkeellátottság, a fejlett és előnyös logisztika és ennek okán a beszerzési (ár)előny, továbbá a vásárlói szokások átalakulása is. A kisboltok általában ugyanazt a viszonteladói rendszert használják a kisebb tételek miatt rosszabb feltételekkel, mint a nagyok. A nagy bevásárlóközpontok az ún. napicikk (élelmiszer-, háztartási és vegyi áru) forgalomban alakítják át a piaci részesedés szerkezetét, a ruházati és műszaki cikk kereskedelemben – a gyengébb és tömegtermékek alkotta bevásárlóközponti kínálat miatt – a hatásuk gyengébb lehet. A plaza típusú üzletházak kisebb kiskereskedelmi egységeket vonnak egy 'csarnokba', többé kevésbé a helyi üzletek áttelepülésével, a hatásuk ekként eltér.

Intézkedések:

Gazdálkodási-piaci értelemben általában nincs olyan fejlesztési vagy önkormányzati eszköz, amellyel e folyamat általánosan korrigálható, külsődlegesen a kicsi boltok túlélése támogatható lenne. Az egyetlen út az üzleti bérlemények árának (díjának) mérséklése, de hozzá kell tenni, hogy horizontálisan minden üzleti bérlemény számára, ellenkező esetben az önkormányzati támogatás is joggalles versenytorzítás lenne.

Maguk a vállalkozók két úton 'védekezhetnek':

- a) olyan kínálati elemek megjelölése, amelyek megkülönböztetik őket, 'beviszi' a vásárlót, és esetleg mást is vásárol;

- b) a kicsik hálózatosodnak (szövetkezet, franchise vagy egyéb rendszerben, lásd Coop és CBA hálózat).

A kínálati elemek különlegessége az üzleti szakosodás (például márkabolt a ruházati szakmában) vagy speciális (jó esetben helyi) termékek bevonása az élelmiszer és élvezeti cikk szakmában. A koncepció javaslata erre vonatkozik, hiszen jószerével az egyetlen külsődlegesen támogatható irány, amely megfelel a támogathatóság EU-elveinek is (közhasznúság és általános hatás). A szövetkezés lehetősége még ma is teljes elutasításra talál, a hazai hálózatok pedig tőkeszegények, a hatásuk is mérsékelt.

Hatások:

A nagyvárosi válasz a specializálódás és az exkluzivitás (fair bolt, bio-bolt, márkabolt, hivatalos terjesztő stb.). Bár Paks jó jövedelmi kondíciójú város, még sincs akkora 'réteg' vásárlóerő, amely ilyen üzleteket képes lenne eltartani (Budapest az autópályán egyébként is könnyen-gyorsan elérhető, az exkluzivitás pedig fogyasztói magatartás is). Ami az önkormányzatokat illeti, tartunk tőle, hogy a településrendezési terv helyi szabályzási része sem kínál túl sok lehetőséget, legfeljebb helyrajzi ügyekben.

Viszont, fontos kérdés – és valójában a fejlesztési koncepció ezen eleme az integrált városfejlesztési stratégia tipikus eleme – a településrendezési terv településszerkezeti tervében választ adni arra, hogy hogyan állítandó helyre a városközponti (alközponti) funkció akkor, ha ott a kisboltok bezárnak. Milyen (lehetőleg közösségi) funkció milyen formában válthatja fel azokat. A hiba az szokott lenni, hogy a terület- vagy ingatlanhasználatot csupán piaci bérleti ügynek tekintik. Ilyenkor gyakran a használati erózió lefelé menő spirálja indul be (second hand, 'kínai bolt' stb.). Nézetünk szerint a legfontosabb, hogy a 'közösségi terek' megmaradjanak. Itt lép be a városfejlesztési koncepció komplexitásának a szükségessége, hisz ha mondjuk számottevő turizmus fejlődik ki, akkor annak ellátása a központok tekintetében is új helyzetet teremthet. *A koncepció tervezetének módosítását a fentiek alapján nem látjuk indokoltnak.*

2. Fejlesztési rész cél: Helyi élelmiszer-ellátási rendszer megteremtése

Indoklás:

Paks és térsége zömmel kedvező adottságú mezőgazdasági termőhely, jelentős a kisárutermelés. A közvetlen térségi élelmiszer értékesítési rendszer koncentráltabb piacok esetében a térségi termelők és a kereskedelem közötti, szerződési alapon működő ütemezett rendszert jelent. A közvetlen benne az, hogy a termelés és az értékesítés között kiiktatódik a nagykereskedelmi (esetenként lánckereskedelmi) szereplő vagy szereplők, ezzel gyorsabb lesz az áru útja a fogyasztóig, a nagykereskedelem nem fölözi le a jövedelmeket, a

bevásárlóközpontokkal versenyképes áron kínálható a termék, ráadásul egyszerűn nyomon követhető a termék útja, a minőség – a hatósági szabályok betartásával – garantálható. Ez a termelők számára piaci biztonságot és a nagykereskedelmi közvetítő kiiktatásával azonos piaci ár mellett is jobb jövedelmezőséget kínál, a fogyasztók számára pedig jó minőségű, friss és „nyomon követhető” eredetű terméket, általában alacsonyabb áron, mint ha az a hagyományos csatornákon keresztül jutna el hozzájuk.

Intézkedések:

- Termelési oldalon olyan megfelelő technológiával ütemezhető zöldség- és gyümölcsstermelés megteremtése, amelyekre és amelyek fejlesztésére a természeti, tárgyi és emberi feltételek rendelkezésre állnak (a hagyományos termelés mellett a garantáltan vegyszermentes és esetleg az ellenőrzött biotermesztés is szóba jöhet), a felhasználói oldalon pedig a biztonságos és ellenőrizhető, következőképpen garantált minőségű termék jelentkezne;
- Az árukör kiterjesztése a friss zöldségen és gyümölcsön kívül – az élelmiszer-egészségügyi előírások teljesítése mellett – a tartósított, illetve az állattenyésztési termékekre, valamint a helyi borvidék produktumainak egyszerűbb csomagolásban történő forgalmazására.

Potenciális szereplők:

A rendszert egyik oldalon a megfelelő termelési adottságokkal rendelkező helyi és kistérségi termelők, másfelől a kiskereskedők és a közületi felhasználók (szállodák, éttermek, üzemi vendéglátók stb.) alkotják.

Hatások:

Paks, továbbá Dunaföldvár és esetleg Szekszárd kereslete összességében képes lenne felvenni a termelés által lehetővé tett körben a helyi-térségi termelés által folyamatosan, megfelelő mennyiségben és minőségben szállított termékeket, amivel kialakítható az önfenntartó élelmiszerellátási rendszer.

A rendszer kormányzati támogatást élvez, és a Nemzeti Fejlesztési Terv Agrár- és Vidékfejlesztési Programja keretében támogatható mint rendszer egyben is, és a két oldala külön-külön is (természetesen a rendszer egészének kifejlesztése egy támogatáson belül az egyszerűbb), amivel sikeres pályázat esetén forrásokhoz juthatnak a rendszer szereplői.

6. FEJLESZTÉSI CÉL: Paks város turisztikai vonzerejének növelése

Indoklás:

A turisztikai kínálat a lakosság magas szintű életminőségéhez is hozzájárul, részben a kiépült turisztikai infrastruktúra, részben pedig a programok, lehetőségek gazdagsága révén. A turizmus nemcsak imázsteremtő, hanem fontos gazdasági ágazata is lesz a városnak. Tíz éven belül el kell érni 30 ezer vendégéjszakát és 100 ezer látogatót a turizmus ágazatban. A paksi turizmus vonzerejének növelése azt célozza meg, hogy 5–15 éven belül a kultúrára, történelemre, technikára, természetre, sportra, a Dunára, és örökségre (bor, lovas) alapozott sokszínű turisztikai kínálat jön létre, mely a várost fontos turisztikai célterületté emeli.

1. Fejlesztési rész cél: Vonzerőfejlesztés, egységes kínálat kialakítás a folyamatban levő vagy már megtervezett fejlesztések befejezésével

Paks vonzerőinek jelentős része a következő 5 évben jelentős átalakuláson megy keresztül. A már megkezdett és tervezett fejlesztések révén 5 éven belül a jelenlegihez képest Paks sokszínű vonzerő együttessel tud lépni a turizmus piacára.

Többek között elkészül a Lussonium, a Deák ház és az ahhoz kapcsolódó új kiállítás, működni fog az új Erzsébet szálloda. Remélhetően sikeres lesz az energetikai park pályázata és öt éve múlva nagyobb területen, a látogatókat sokrétűen bevonva működik egy új energetikai élménypark. Addigra város képtára itthonról és a határokon túlról is jelentős számú vendéget hoz. A hagyományos rendezvények (Gastroblues stb.) fenntartása mellett újak is indulnak. A Sárgödörtér kihasználásában, életteli történő megtöltésében jelentős lépések történnek, megnyílnak a présházak, bort lehet kóstolni, ételt-italt vásárolni. A téren kulturális, művészeti akciók is zajlanak, trendi helyé válik.

A belváros rendezése és a rövid, de vonzó Duna-parti korzó összekapcsolódik, a Duna a belvárosi milió részévé válik, a korzót meghosszabbítják.

Az említett feladatok megvalósulását az önkormányzatnak egy egységes koordinációval, információcserével, egy felelős koordinátor kijelölésével kell biztosítani. A turizmusnak a fejlesztések megvalósulásával gyakrabban kell szerepelnie a testületi ülések napirendjén.

2. Fejlesztési rész cél: Marketing, PR és imázsteremtés

A fejlesztések befejezése előtt a városnak jelentős marketing tevékenységet és PR akciókat kell indítania az új turisztikai vonzerők, kínálat célzott megismertetésére. Törekedni kell, hogy a

városról olyan kép alakuljon ki a közvéleményben, melyben az atomerőmű jelenléte mellett a kultúra, a sport, a természetvédelem, a fiatalos gondolkodásmód, gyorsaság, az újítások, a blues és rock és a Duna adja az imázs legfőbb építőelemeit, így a városról alkotott kép sokkal sokszínűbb és vonzóbb lesz.

3. Fejlesztési rész cél: Szervezetfejlesztés

A turizmusnak a következő időszakban erősebben kell megjelennie az önkormányzat látóterében. Vezetői szinten felelőst kell kijelölni a turizmus ügyeinek koordinálására. Támogatási programot kell kialakítani a turizmusban a kisvállalkozások, szállásadók, programot kínálók támogatására. Kell egy felelőst kijelölni, akihez fordulni lehet.

Tourinform iroda jelenlegi elhelyezése nem szerencsés, másutt, a belvárosban kellene helyet találni e tevékenységhez. A tourinform iroda és utazási iroda tevékenységeket szét kell választani. A tourinform irodát inkább a városi marketing és promóciós feladatokkal célszerű összekapcsolni.

4. Fejlesztési rész cél: Ismeretterjesztő komplex programcsomag diákoknak

Paks három olyan attrakcióval is rendelkezik, amelyek együttesen a fiatalok nevelésében jelentős szerepet játszhatnak:

- A paksi atomerőmű látogató központja, amely az atomenergia mellett általában az energia, és vele összefüggésben a környezetvédelem ide kapcsolódó kérdéseinek szellemi központja; a tervezett élménypark létrehozása révén ez a tudás még inkább terjeszthetővé válik;
- Paks az atomerőmű bázisán viszonylag jó jövedelmű és fiatalos népességgel rendelkezik, a közösségi jövedelmek is átlag feletti, ami megmutatkozik abban, hogy megfelelően formált településszerkezeti tervezés révén többnyire igényes megvalósítású épített környezet jött létre, a természeti környezet lehető legjobb megóvása mellett;
- A város az egészséges életmód egyik fontos elemében, a verseny- és tömegsport terén jó infrastruktúrával és élénk sportélettel rendelkezik.

A három elem együtt megfelelő turisztikai programcsomagba szervezve három vagy többnapos turisztikai ajánlatot jelenthetne. A célközönség a felső tagozatos általános iskolások, illetőleg a középiskolások lehetnek, iskolai szünidőben vagy 'tanulmányi kirándulás' keretében.

- Az erőmű látogató központjában (vagy majdan az élményparkjában) a szokásosnál szélesebb és didaktikusabb vezetés mellett 'energia és környezet' nap szerveződne;
- A lakóhelyek és a közintézmények meghatározott köre megtekintésére felfűzve a másik nap a 'település napja' (falu- és városépítészeti alapismeretekkel és gyakorlati bemutatókkal, valamint érdekességek felvillantásával);
- A harmadik nap a 'sport nap', a tömegsport népszerűsítésével, esetleg gyakorlásával, illetőleg versenysport edzések látogatásával.

A napok nem feltétlenül teljes és homogén programú napot jelentenek, inkább csak a szimbolikus tartalomra utalnak. A csoportok létszáma általában legfeljebb 40 fő, viszonylag jól kezelhető nagyság (mozgatás, ellátás, szállás). A kidolgozott programcsomagot felső tagozatos általános iskolákba és középiskolákba kellene eljuttatni. A sajátos turisztikai cél mellett energia- és városmarketing célokat is szolgálhat a program.

5. Fejlesztési rész cél: Új kínálatok, programok fejlesztése

Olyan szakmai konferenciákat kell meghonosítani Pécsi Egyetemmel, MTA RKK-val, Műszaki Egyetemmel, Atomerőművel közösen, melyek jelentős látogatószámot biztosítanak a városnak.

A sport és a turizmus lehetőségeinek összekapcsolására intézkedési tervet kell készíteni az érintettek bevonásával.

Hosszú távú turisztikai fejlesztési célok:

A város turizmusa előtt álló, hosszú távra érvényes egyik legfontosabb feladat a Duna „kiszabadítása”, elérhetőségének biztosítása és a Duna által kínált sportolási, szórakozási, tanulási lehetőségek megteremtése. Duna a lakosság és az ideérkező vendégek számára nyújtson sokszínű élményt, találkahelyet, lehetőséget vízisportok, tanulás, horgászat, kulturális találkozók gyakorlására. Ez erős vágya a paksiaknak és a jelenlegi állapotok nem szívderítők. A Dunára egy helyen lehet csónakkal lemenni. A következő öt évben meg kell teremteni a csónakkikötő környékén olyan csónaktároló, kikötési hely, kemping létrehozásának lehetőségét, melynek révén a folyóról érkező turisták kiszállása, városban maradása is megkönnyül, a helyiek számára pedig könnyebben elérhetővé válik a folyó.

A következő 15 évben a Duna-part átfogó rendezését meg kell oldani, a már említett kikötők építésén túl a folyót elsősorban élményszerzés, rekreáció és örökség célú hasznosításra kellene átprogramozni.

7. FEJLESZTÉSI CÉL: Paks közlekedésfejlesztése**Indoklás:**

A fejlesztések célja, hogy

- a város különböző funkciójú településrészei között megfelelő közösségi (tömeg-) közlekedés alakuljon ki, az atomerőmű bővítésével kapcsolatos közlekedési igényeket is figyelembe véve;
- a város és vonzáskörzete között az úthálózat minősége elfogadható legyen, és a KRESZ-ben meghatározott max. utazósebesség elérésének ne legyenek műszaki akadályai. Továbbá biztosítani kell (főként a tanulók, az idősek, illetve a saját járművel nem rendelkező lakosok számára) a menetrendszerű rendszeres és az igényeknek megfelelő sűrűségű járatokkal fenntartott autóbusz-közlekedést, amit kiegészíthetnek a falugondnokok által nyújtott személyszállítási szolgáltatások;
- biztosítani kell a paksiak számára a főváros, a megyeszékhely, továbbá a kisváros élete szempontjából fontos más jelentősebb városok (Székesfehérvár, Kecskemét, Pécs stb.) elérését menetrendszerű közösségi közlekedéssel.

Intézkedések:

- Az atomerőmű 5. és 6. blokkja üzemelésének következtében a helyben lakó foglalkoztatottak száma növekszik, akik számára valamilyen formában lakásokat kell biztosítani. Amennyiben szükség lesz az új lakásokra, s azok a mai Újváros lakótelepéhez

kapcsolódóan létesülnek, úgy a meglévő és a fejlesztési tervekben más szempontból bővítendő helyi autóbusz-hálózat járatainak sűrítésére lesz szükség. Ha viszont új helyen épül meg az új lakótelep, akkor új autóbuszvonalat kell létrehozni az atomerőmű elérésére. Ugyanez érvényes a távolabbi újraiparosítási időszakban Pakson telephelyet létesítő nagy- és középüzemek hivatásforgalmi igényeinek a kielégítésére is.

- A városban a helyi közlekedést a Gemenc Volán bonyolítja, tehát nem városi tulajdonú közlekedési vállalat. A helybeliek észrevételei alapján azonban szükséges az üzemeltetett járatok útvonalát és járatsűrűségét felülvizsgálni, mivel a buszokat jelenleg csak bizonyos rétegek tudják igénybe venni. Ebben a tekintetben is szükség lenne lakossági felmérésre, amit a kerékpárutakkal egybevetve el lehetne végezni.
- Ismétlődő és rendszeres utasszámszámlálással és „honnan-hová utazik” kérdőíves felmérésekkel legalább közelítő pontosságú információra van szükség a vonzaskörzeti és távolsági autóbusz-közlekedés tényleges igényeinek megismeréséhez. Ezekre alapozva lehet az autóbusz-szolgáltatások viszonylatait, sűrűségét, a járatok útvonalát (direkt vagy betérős) és részben menetidejét meghatározni.
- Mind a vonzaskörzeti, mind a távolsági közlekedés egyes viszonylatainak hatékonyságát, végső soron Paks vonzaskörzetének a Duna bal partjára való kiterjesztését segítené elő egy új Duna-híd, mely az atomerőműbe a jövőben a bal partról is naponta ingázó dolgozók közlekedését segítené elő, akár személygépkocsival, akár autóbuszszal utaznak. Az új híd haszna az atomerőmű munkaerő-gazdálkodásában abban is megmutatkozna, hogy az épülő kecskeméti Mercedes gyár leendő munkaerő-vonzaskörzete nem terjedne ki a Dunáig, hanem már a Duna–Tisza közén metszené egymást (átlapoló zónát is kialakítva) Paks és Kecskemét vonzaskörzete. (Mindkettőt 90%-ban kvalifikált/speciális szakmával rendelkező ingázók alakítják.) A paksi híd további előnye a szabadidős tevékenység területi növelésének lehetőségében is megmutatkozna. Például a Szelidi-tó könnyű és rövid időn belül történő elérhetőségében. (Nyáron főként a vízi sportokra és üdülésre, a többi évszakban horgászatra nyújt lehetőséget.)
- Az M6-os út átadása a paksiak számára olyan eredménnyel jár, hogy felére csökken Szekszárd és Budapest elérésének időigénye, kb. egyharmaddal Pécsé, de a távoli, az országos autópálya-hálózatba bekapcsolt városok (pl. Cegléd, Szolnok, Debrecen vagy Tatabánya, Győr stb.) felé is jóval gyorsabb lesz a közlekedés. A horvát tengerpartig ugyan még nem épült meg az autópályalánc, de a magyarországi, majd 2013 után a horvát–szlavóniai szakaszok teljes hosszban való megépülése után csupán a bosznia-hercegovinai szakaszokon kell a nem autópálya-minőségű nemzetközi utakra engedélyezett sebességgel számolni.
- A Paks–Dalmácia viszonylatban a nyári turistaidényben elképzelhető önálló Volán- (vagy más üzemeltetői) járatok indítása. A Paksról indított járatok utasainak jó része a városi vonzaskörzetből, sőt Dunaföldvárról származna. Amennyiben az önálló járatindítás nem

megvalósítható, társulni lehetne a Budapestről indított Volánbusz és egyéb üzemeltető járataihoz.

- Ugyan jelentősebb *csoportos dunai turizmusra* nem lehet számítani (pl. külföldi hajók kikötésére, hogy utasaik várost nézzenek, helyi bort kóstolhassanak, „igazi” paksi halászlét fogyasszanak stb.), viszont a paksi lakosság kisebb (50–100 személyes) hajókkal való kirándulási igényeire (akár hosszabb útra is) igen. Ezért szükség lenne a kikötő ezen igényeknek megfelelő fejlesztésének átgondolására is.
- A városnak minden adottsága megvan a *kerékpáros közlekedés fejlesztésére* és erre helyben jelentkezik is igény. Az önkormányzat bizonyos utcák felújítása során már előkészítette vagy kialakította a kerékpárút-szakaszokat. A lakótelepet a 6-os főközlekedési úttal összekötő szakasz megvalósult, s kész terv áll rendelkezésre az erőműig való továbbvezetéshez. Sőt, szó van a Csámpáig vezető szakasz megépítéséről is. Problémát okoz, hogy időközben szigorodtak az útügyi előírások és a regionális operatív program pályázati feltételei kizárják, hogy egyszámjegyű út mellé kerékpárutat építsenek. Ez azért fájdalmas, mert a város az ehhez szükséges területeket már kisajátította. Paks város számára előnyös, ha szélesebb látókörrel kistérségi kerékpáros hálózatban gondolkodik, s abban helyezi el a várost, hiszen a térség négy-öt településén a kerékpárút építésben már előrehaladtak. Célszerű megvizsgálni, hogy a lakótelepen és az erőművi dolgozókon kívül még mely településrészek szempontjából lenne fontos a kerékpárút-építés. Ebből a célból javasoljuk a széles körű lakossági megkérdezést, hogy a valós igényekre alapozott fejlesztési koncepció készülhessen. Tehát fontos lenne egy városi és kistérségi kerékpárút-hálózat fejlesztési terv kidolgozása, amelyben helyet kell kapnia a külterületi lakóterületekkel való összeköttetés megtervezésének is.

Potenciális szereplők:

Paks helyi közlekedését mindaddig a Gemenc Volán üzemelteti, amíg más operátor nem lesz a helyi közlekedési piac eredményesebb szereplője. Ugyanez vonatkozik a vonzáskörzeti közlekedésre is. A MÁV véglegesen kivonul mind a vonzáskörzeti, mind a távolsági személyszállításból. A megmaradó vasúti pályán a MÁV Cargo jövőbeni jelenléte bizonytalan a szállítási feladatok csökkenésének tükrében. Kérdés, hogy az atomerőmű ragaszkodik-e a pálya fenntartásához a távolabbi jövőben is, vagy a nagy tömegű, terjedelmes berendezéseinek szállításához beéri a vízi úttal és az M6-ossal?

Egy esetleges híd megépítése aligha történhet állami hozzájárulással, kizárólag a helyi erők összefogásával valósulhat meg. A költségek túlnyomó részének finanszírozója az 5. és 6. blokkot is üzemeltető jövőbeni tőkebefektető konzorcium lehet.

Hatások:

A bemutatott fejlesztésekkel elérhetőek lennének a kitűzött célok, nevezetesen

- Javulna a városrészek (lakó- és munkahelyek) közötti kapcsolatot hordozó helyi (autóbusz) közlekedés;
- A hídépítéssel Paks „napi” vonzáskörzete kiterjedne a Duna bal partjára, az Alföld nyugati sávjára is, ami Paks kereskedelmi funkciója szempontjából is előnyös lehet.
- Az M6 és a hajózható Duna Paks távolsági kapcsolatainak fejlesztésére ad lehetőséget (a Balkán elérését is megkönnyítve).

III. ÁTFOGÓ CÉL: MAGAS ÉLETMINŐSÉGŰ TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE VONZÓ VÁROSI KÖRNYEZETBEN

A fejlesztés környezeti háttere: A városi környezet szempontjából a fizikai (természeti és épített) környezet, valamint a (fizikai környezet által is befolyásolt) városi atmoszféra egyaránt fontos. A poszt-indusztriális országokban a társadalmi-gazdasági változások a városok feladatait is átértékelik. A gazdasági vonzerő szempontjából a hagyományos infrastrukturális, erőforrás alapú (kemény) tényezők szerepe visszaszorul. Egyre jelentősebb azonban a szellemi tőkével, a képzettséggel, a foglalkoztatással, a munkaerő életminőségét jelentősen meghatározó egészségügyi állapottal összefüggő problémák és kihívások kezelése. Ahogy a modern korban az ipar által dominált gazdaság határozta meg az emberi környezet alakításának szempontjait, úgy a jövőben a kreativitással, innovációval, a tehetséggel és a megfelelő életminőséggel jellemezhető társadalmi környezet megteremtése a cél. *Egyre fontosabb a humán közszolgáltatásoknak a városi életminőség javítása és a kultúra fejlesztésének szolgálatába állítása.* A kreatív atmoszféra megteremtése lesz a tudatos terület- és főként a városfejlesztési törekvések rendező elve, amely a városi környezet egyes tényezőinek szerepét és fontosságát kijelöli, illetve amely a *fenntartható és élhető városi környezet megteremtését eredményezi.*

1. FEJLESZTÉSI CÉL: Fenntartható és vonzó városi környezet megteremtése

1. Fejlesztési rész cél: A természeti elemekkel összhangban lévő infrastrukturális fejlesztések

Indoklás:

A város feladataihoz tartozik a tiszta környezet biztosítása lakói számára. A tisztaság magában foglalja a természeti elemek szennyezés-mentességét is. A város hatókörén belül képződő szennyező anyagok és hulladék kezelésén kívül a városon kívülről érkező szennyezés csökkentése, a szennyezés hatásainak kiküszöbölése is hozzátartozik a tiszta környezet biztosításához.

A gazdaság megfelelő környezetének megteremtése mellett a természeti környezettel való kapcsolat is új látásmód felé mozdul napjaink tervezési gyakorlatában. A természeti elemeknek

való kitettség minimalizálása mellett a természet védelme és a természettel való együttélés, érintkezés lehetőségeinek feltárása is helyet kap az európai és regionális szintű területfejlesztési tervekben. Ezt egészíti ki a természetes területekkel takarékosan gazdálkodó intenzív területhasználat, amely lakó- és ipari létesítmények esetén egyaránt a barnamezős hasznosítás lehetőségeit helyezi előtérbe.

A gazdaság és a környezet érdek-konfliktusának enyhülésére ad reményt az a feltételezés, amely szerint az újfajta gazdasági értéket (kreatív szellemi tőke) hordozó társadalmi csoportnak sajátja az érzékeny környezeti szemlélet. A városok jövőjének megalapozásához olyan körülmények kialakítása szükséges, amelyek vonzó környezetet biztosítanak annak a magas szellemi hozzáadott értéket előállítani képes társadalmi osztálynak, amely a jövőben a gazdasági versenyképesség hordozója lesz. Ehhez a hagyományos infrastrukturális feltételeken túl nagyobb hangsúlyt kell fektetni a sokszínűsége, a lelki és szellemi élményt nyújtó események megélésének lehetőségére, a toleranciát is magában hordozó társadalmi normákra, a kulturális ingerekben gazdag környezetre, a természettel való összhang keresésére. A fejlesztéseket a városoknak sok esetben meg kell előlegezniük anélkül, hogy azoktól közvetlen és kézzelfogható gazdasági hasznot várhatnának.

A fejlesztéseknél figyelembe veendő horizontális szempont:

A környezeti fenntarthatóság és a meglévő adottságok megőrzése érdekében a fejlesztéseknél figyelembe kell venni a kedvező adottságú mezőgazdasági területek megőrzését, ugyanakkor érzékenységét. A termőtalajok romlásának, valamint a felszín alatti ökoszisztéma és kémiai egyensúly megőrzése érdekében a (mind a fejlesztési, mind pedig a (pl. mezőgazdasági) területhasználati) tervezésnél figyelemmel kell lenni az adott terület érzékenységére. Ennek megfelelően külön ki kell térni a talajok és vizeinek nitrát-tartalmára, az erózióra, a belvíz-érzékenységre, valamint a meliorációs beruházások működőképességének megőrzéséből álló feladatokra. Szükség esetén erre talajvédelmi szakembert kell felkérni.

Intézkedések:

- A megépülő autópályával járó zaj- és légszennyező tompítása céljából véderdő vagy fasor telepítése;
- A megépülő autópálya üzembe helyezésével párhuzamosan a régi 6-os főközlekedési úton (teher) transzferforgalom kitiltása;
- Zöld felületek létrehozása;
- A város légáramlatainak feltérképezése, hőtérképének megrajzolása, az építési szabályzatban ezek figyelembevétele (esetleges magas épületek hatása a légáramlásra);
- Ökoturizmus fejlesztése a védett és védelemre tervezett területeken;

- A hulladékgazdálkodási tervnek valamint a jogszabályoknak megfelelően a regionális hulladékgazdálkodási rendszerbe illeszkedő szabványos hulladéklerakó mihamarabbi elkészítése.

Várható hatás:

Fák telepítése az autópálya mentén a levegőminőség javítása és a zajteher csökkentése mellett a táj esztétikai értékét is növelik. A városon belüli zöld felületek megkönnyítik a csapadékvíz-elvezetést (a növényzet által felfogott csapadék lassítja a csatornába áramlást, ami csökkenti az eldugulás veszélyét), kedvezően hatnak a város hő-háztartására, és nem utolsósorban kellemessé teszik a városi környezetet. Játszóterek, sétányok, pihenőhelyek kiépítésével társadalmi találkozópontként is funkcionálnak. A jövőbeni építkezések, a város terjeszkedésének tervezésekor a hőtérképek és légáramlati térképek segítségével figyelembe lehet venni a városban jellemző szélirányt, a szélcsatornák elhelyezkedését, valamint a hő keletkezésének és áramlásának pontjait és irányait. A barnamezős beruházások előtérbe helyezésével elkerülhető az elhagyott városrészek leromlása.

Potenciális szereplők:

- Klímavédelemmel és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek;
- Országos Meteorológiai Szolgálat;
- Regionális zöldhatóság;
- Nemzeti park igazgatóság.

2. Fejlesztési rész cél: Élhető, vonzó városi környezet kialakítása

Indoklás:

Ahhoz, hogy a város a jelenleginél fejlettebb gazdasági tevékenységeket és magasabb fokú intézményeket (pl. az oktatásban) is meg tudjon telepíteni, az ezekben dolgozó, szellemileg képzett népesség számára is megfelelő vonzerővel kell rendelkeznie. E vonzerő szempontjából a hagyományos infrastrukturális feltételek (közlekedés, bevásárló központok, szórakozóhelyek) mennyiségi fejlesztése semlegesnek tekinthető. Annál jelentősebb a kreativitásnak, szellemi és kulturális értékeknek a város egészének atmoszférájában való megjelenése. A városnak ezekre a „puha” tényezőkre összpontosítva a „kreatív” társadalmi csoportok számára vonzó környezet, rekreációs lehetőségeket, kulturális rendezvényeket, eseményeket kell teremtenie.

Intézkedések:

- A város tervpályáztatási gyakorlatának fenntartása;

- A városi kultúrát megjelenítő helyszínek, terek kialakítása;
- Az építészeti értékek méltóságuknak megfelelő funkcióval való működtetése;
- A társadalmi érintkezésre és kulturális eseményekre lehetőséget nyújtó terek sokszínű kínálatának megteremtése;
- A fejlesztett és a fejlesztésekből kimaradó városi területek összhangjának megteremtése.

Várható hatás:

Az igényes, a város egészén egyenletesen kiterjedő városi környezet a városban lakók életminőségét és a város vonzerejét egyaránt szolgálja. A kulturális élet fellendítése megteremti az esélyét a jövő gazdasági irányzatában kulcsszerepet játszó, magasan képzett és kreatív munkakerő letelepedésének.

Potenciális szereplők:

- Kulturális intézmények, szervezetek;
- A város kulturális, szellemi és művészeti életének aktív résztvevői;
- Városi önkormányzat.

2. FEJLESZTÉSI CÉL: A humán közszolgáltatások fejlesztése az életminőség javítása és a kultúra szolgálatában

Paksnak megvan minden adottsága ahhoz, hogy élhető, kulturált város legyen és az elérhető közszolgáltatások igen magas színvonalával kényeztesse a lakosságot. Kereskedelmi, kulturális és sportterületeken léptékéhez képest kiemelkedően kedvező helyzetben van, ami azonban nem azt jelenti, hogy a jövőre nézve ne lennének feladatai.

Törekedni kell, hogy a városról egy új kép alakuljon ki a közvéleményben, melyben nem az atomerőmű jelenléte a meghatározó, hanem a kultúra, sport, természetvédelem, fiatalos gondolkodásmód, az újítások, a Duna adja az imázs legfőbb építőelemeit és kiemeli a várost az egysíkú atomváros megítélésből.

1. Fejlesztési rész cél: A helyi lakáspolitikáinak továbbfejlesztése

A helyi közérzetet alakító tényezők közé sorolódik az önkormányzat lakáspolitikája, amelynek szerepe nem utolsó sorban a lakosság megtartása. A helyi lakáspolitikáinak keretében folyik a

panelprogram, a panellakások felújítása önkormányzati támogatással, továbbá a város lakásvásárlási támogatással is ösztönzi az önkormányzat a fiatalok letelepedését, az eszköztár azonban nem teljes.

Intézkedések:

- Lakótelkek kialakításának koncepcionális megalapozása
- A bérlakásállomány növelése

A város számára létkérdés, hogy legyenek az önkormányzat tulajdonában közművesített építési telkek, mivel új telkek kialakításának hiányában föl fog erősödni az a már kitapintható folyamat, hogy a várost övező más településekre (Madocsára, Dunaszentgyörgyre stb.) költöznek ki a paksiak. Ez azért is fontos, mivel számolnia kell a városnak azzal, hogy a szuburbiába kitelepülő családok munkahelyei jórészt továbbra is a városban lesznek, következésképpen a közszolgáltatások igénybevétele iránt igény szinten Paksra fog nehezedni. A telekalakítás kérdése hosszú távon azért is válik jelenőssé, mivel valószínűsíthető, hogy a Paksi Atomerőmű bővítése kapcsán letelepedni szándékozó majdani üzemeltetők és családjaik számára abszolút szűk keresztmetszetet fog mutatni a városi foghíjak beépítésére és a meglévő lakásállomány felújítására alapozott eddig sikeresnek értékelhető városépítészeti koncepció. Tekintettel arra, hogy az önkormányzatnak jelenleg nincsen tulajdonában nagyobb összefüggő ingatlanterület, mely alkalmas lenne telekalakításra és közművesítésre, már a városfejlesztési koncepció elfogadását követően célszerű tanulmányt folytatni arra vonatkozóan, hogy saját beruházásban, részben ingatlanvásárlás, részben kisajátítás révén az önkormányzat miként tudja végrehajtani.

A lakáspolitikát részeként arra is figyelmet kell fordítani, hogy a város kismértékű bérlakás-állománnyal rendelkezik, aminek növelése szinten feladat kell, hogy legyen.

Végső soron megerősíthető, hogy Paks városának továbbra is szüksége van a magán-befektetői potenciált a már beépített területeken tartó technika alkalmazására, vagyis a város területén az intenzív terület-felhasználás alkalmazására. Másrészt középtávon célszerűen fel kell készülnie egy intenzívebb fejlődési szakasz ismételt megjelenésére a város életében, amit várhatóan az atomerőmű tervezett bővítése fog generálni. Következésképpen az önkormányzatnak fel kell mérnie a várható piaci igényeket, azért hogy tervszerűen fel tudjon készülni a befektetők, vállalkozók és a várható letelepedők igényeire. Saját jól felfogott érdekében a beépítési és fejlesztési lehetőségek előkészítésével tudatosan elébe kell mennie és irányítani kell tudnia a folyamatot, annak érdekében, hogy a városkép alakulása és a város fejlődése ne az események sodrában történjen, hanem valóban tervezetten és a lehető legmagasabb minőségű környezetet eredményezően történjen. Egy ilyen típusú, kifejezetten kínálatorientált városfejlesztési politikának ösztönző hatása lesz a gazdasági és a lakossági szférára egyaránt.

2. Fejlesztési rész cél: A kultúra és közművelődés közösségi tereinek intenzív fejlesztése

Paks város hagyományokkal rendelkező kulturális rendezvényekben bővelkedik, a város fenntartója a városi múzeumnak és a kiemelkedő modern építészeti megjelenésű képtárnak. A közművelődés feladatának ellátására az önkormányzat megalapította a Paksi Közművelődési Kht.-t (ma már nonprofit kft.-t), majd 2008-ban a többcélú kistérségi társulásba is bevitte a közművelődési feladatterületet. Pakson a modern építészet meggyökeresedésével is nagyszerű feltételek nyíltak a kulturális ágazat fejlesztésére, miközben az ifjúság számára hiányoznak a szabadidő kulturált eltöltésére alkalmas létesítmények, illetve közösségi terek, ami azt jelzi, hogy a közművelődés területén fejlesztésekre van szüksége a városnak.

Intézkedések:

- Új kulturális terek kialakítása (színházterem, mozi)
- A meglévő közösségi terek funkcióbővítése
- A Duna-korzó összekapcsolása a belvárossal
- A meglévő kulturális létesítmények szerves összekapcsolása a városközponttal

A város nagyságrendjének betudhatóan nem rendelkezik saját színházzal és színtársulattal, viszont jelenleg a művelődési ház ad helyt vendégszínházi előadásoknak, amelyek a lakosság körében népszerűségnek örvendenek. A jövőre nézve megfontolandó a művelődési házban ennek az adottságnak a javítása és a kor követelményeinek megfelelő, korszerűbb színházterem kialakítása. Tehát a koncepció számol a művelődési központ bővítésével és teljes felújításával is, mivel az épület megérett erre.

Hasonlóan hiányként jelentkezik a város kulturális-közművelődési palettáján egy a modern kor igényeinek megfelelő mozi. Gyakorlatilag egész Tolna megyét sújtó problémáról van szó. Az ifjúság szórakozási helyeinek bővítése céljából a város önkormányzata kezdeményezően tud fellépni e területen és közcélú magánberuházás formájában meg tudja építeni a mozit. Így PPP-konstrukcióban létrehozható egy korszerű létesítmény, amelyet a szokásos mechanizmusnak megfelelően hosszú távon a magánberuházó üzemeltet, majd a futamidő letelte után megy át a létesítmény önkormányzati tulajdonba. Vagyis a város a magánszféra forrásait is mozgósíthatja, s vagy teljes egészében magánforrásból, vagy vegyes finanszírozásban, saját erőforrásainak kiegészítésére használja a vállalkozói, illetve banki tőkét. A modell lényege a kockázatmegosztás, a kockázat és a feladatok egy részének kitelepítése a profitszférába.

A kulturális ágazat fejlesztése egyrészt a város saját lakosságát fogja szolgálni, másrészt, ha az színvonalasan megtörténik, akkor Paks fölkerülhet a kulturális turizmus térképére is. A város jelentőset lépett előre, amikor az egykori konzervgyári üzemcsarnok átépítésével létrehozta a Paksi Képtárat, mint a kortárs magyar építészet emblematikus helyét. A létesítmény menedzsmentjét megerősítendő, mivel jelenleg nem teljes éves nyitva tartással üzemel, nyáron

időszakosan bezár. Ez a tény azzal is összefüggésben van, hogy a képtár folyamatos kiállításokkal való megtöltése egyelőre nem megoldott, ezért fontos célja lesz a jövőre vonatkozóan, hogy egyrészt intenzív közösségi térré váljék és helyet adjon kiállítások mellett kulturális rendezvényeknek is, másrészt hogy befogadja a kortárs magyar építészet katalogizált gyűjteményes kiállítását állandó jelleggel. Kapcsolódó beruházásként a konzervgyár egykori teljes területének (kereskedelmi, szolgáltatási célú) rehabilitációját is szükséges megvalósítani, mivel a fennálló helyzetben a képtár szigetszerűen helyezkedik el, nem kapcsolódik szervesen a városközpontozathoz. Ez egyúttal a Paksi Képtár méltó (közlekedési) megközelítésére vonatkozó beruházás megvalósítását is jelenti.

Összességében a kultúra és közművelődés területének fejlesztései feltétlenül Pakson túlnyúló hatással fognak bírni, sőt azzal lehet számolni, hogy nemcsak a kistérségre, hanem Tolna megye nagy részére is vonzerőt fognak gyakorolni.

3. Fejlesztési rész cél: A városi identitás megteremtése, illetve megerősítése

Paks városában imponálóan nagy számban működnek társadalmi szervezetek, melyek a helyi kulturális-közművelődési-sportélet szervezéséből aktívan kiveszik a részüket. A civil szféra öntevékenységét az önkormányzat forrásokkal is támogatja, évente pályázati lehetőséget nyit meg számukra. A civilek tevékenysége jelentősen hozzájárul a városbeli kulturális programok, rendezvények megszervezéséhez, azonban nem tapasztalható, hogy a város vezetése munkája során támaszkodna e szféra kritikai és szakmai segítségére.

Intézkedések:

- A társadalmi szervezetek működési feltételeinek javítása;
- A civilek bevonása a helyi döntéshozásba.

Az önkormányzat az eddigieknél nyitottabb működésével kellene, hogy segítse a társadalmi szervezetek öntevékenységét és érdekeinek becsatornázódását a helyi döntéshozásba. Ennek érdekében javítani szükséges a civilek információkhoz történő hozzáférését. A civil szféra fejlődésének elősegítése érdekében célszerűnek mutatkozna, ha az önkormányzat a városbeli civil szervezetek számára biztosítani tudna egy olyan közös helyiséget, közösségi teret, ahol a civileknek lehetőségük nyílna a találkozásra, egymással való kapcsolattartásra, sőt együttműködésre, közös rendezvények szervezésére. Ennek hasznosságát más városok pozitív példái bizonyítják az ún. civil közösségek háza megnyitásával. A társadalmi szervezeteknek ilyen módon való támogatása azért is fontos, mert számos hagyománnyal bíró városi rendezvénynek, szabadidős programnak a megszervezői, „gazdái” a civil szervezetek. Mindez nehéz és

időigényes folyamat, ezt megkerülve azonban nem lehet hosszú távon sikeres és igazán „élhető” a város.

Paks város megújult honlapja naprakészen nyújt tájékoztatást a helyi lakosoknak minden a várost érintő történésről, azonban hiányolható az interaktív kommunikációs technikák alkalmazása a város lakosságával való kapcsolattartás érdekében. Az önkormányzat számára is nyilvánvaló, hogy önmagukban a törvényi kötelezettségként teljesített közmeghallgatások ezt a funkciót nem tudják betölteni. Tehát a civileket helyzetbe kell hozni, szerephez kell juttatni őket, ahhoz hogy maguk is közös platformot tudjanak alakítani. Ugyanis a helyi identitás erősítése szempontjából is jelentősége van annak, hogy a lakosság magáénak érezze várost és előbb-utóbb közösségi tudattal részt vegyen a helyi közügyek alakításában. Ennek egyik lehetséges módozata, hogy bizonyos önkormányzati bizottságokban, mint például a Városépítő bizottságban vagy azokat segítő szakértői körben helyet kapjanak a profiljuk szerint érintett társadalmi szervezetek, hogy véleményt nyilváníthassanak fontos kérdésekben. A civil szféra participációjának lényeges mérföldköve lehet a városfejlesztési koncepció megalkotásába történő bevonásuk, elsősorban a fejlesztési célok és az azokat végrehajtó intézkedések véleményezése. Sőt, e területen nagyszerű lehetőség nyílik a lakosság megszólítására is, akár városrészenként szervezendő fórumok formájában.

A „paksi identitás” erősítésének egyik kulcskérdése, hogy a város kialakítson magáról egy az eddigi csak az „atomváros”-ra korlátozódó imázshoz képest új imázst. Az új városkép megfogalmazása segíthet a közvélemény formálásában, s egyúttal annak kialakítása eredményesen történhet a a civil szféra bevonásával. Egy ilyen közös építkező folyamat meg tudja könnyíteni a helyiek számára a városimázssal való azonosulást, különösképpen ha annak részeként megjelenik a kultúra, a sport, a természetvédelem, a Duna, vagyis azok az elemek, amelyek a különféle civil szervezetek tevékenységének amúgy is tárgyát képezik.

3. FEJLESZTÉSI CÉL: A közoktatás és a szakképzés fejlesztése

Paks város kiterjedt oktatási intézményhálózatot birtokol. A közoktatás és képzés helyzetét azonban szélesebb látómezőbe célszerű helyezni az önkormányzatnak. Egyfelől figyelmet érdemel, hogy a városban gondot okoz a magasan képzetteknek, a felsőfokú végzettségűeknek és a női munkaerőnek az elhelyezkedése. Másfelől pedig a helyi oktatás-képzés szempontjából fontos, hogy az atomerőmű bővítése kihatással lesz a munkaerő iránti keresletre.

1. Fejlesztési rész cél: Minden szinten jól szervezett, magas szinten együttműködő, minőségi kimenetet biztosító korszerű közoktatási rendszer**Indoklás:**

Fontos, hogy a közoktatási rendszer segítse a közoktatási törvényben is megjelenő méltányossági szempontok érvényesülését és lehetőséget biztosítson a folyamatos modernizációra a rendszer minden elemében.

Az önkormányzat kiadásai között jelentős szerepet tölt be az intézményi finanszírozás, különös tekintettel az oktatási intézmények finanszírozása. Egyrészt világos, hogy a közoktatás komplex fejlesztése egyrészt további racionalizációt, másrészt magas fokú szervezettséget és mindenekelőtt kistérségi szintű együttműködést feltételez.

A közoktatási feladatok komplexen jelentkeznek, hiszen e terület sokelemű feladategyüttest takar, a közoktatási törvény előírásainak való megfelelés nem kevés fejtörést okoz a településeknek. Komplex a terület, hiszen az intézmények fenntartása, fejlesztése, állagmegóvása, tehát az infrastrukturális elemek (a hardver) mellett a szakmai munka, a humán erőforrás biztosítása (szoftver) is önkormányzati feladat. Mindez több szinten (óvoda, általános iskola, középiskola, szakképzés) valósítandó meg. Mi több, e területeken a közoktatást kiszolgáló háttérintézmények, háttérszolgáltatások megszervezése is komoly kihívás: szak- és szakmai szolgáltatások, az integrált nevelés, a kisebbségi oktatás stb. mellett az alapfokú művészetoktatás is megoldandó feladat. Mégpedig olyan módon megoldandó feladat, hogy egyrészt a szolgáltatásokhoz való hozzáférés mindenki számára biztosítva legyen, másrészt ez a lehető legkevésbé terhelje a költségvetést.

A gyermekek sikeres pályaeorientációja nagy lépést jelent ahhoz, hogy a készségeknek képességeknek megfelelő területet, szakmát találjanak, amelyben teljesítményük is jobb lehet. A kompetenciák hatékony kihasználása felé és a tudatos szakképzési kínálat kialakítása felé is nagyon fontos lépés ezért a pályaválasztási tanácsadás rendszer erősítése, célirányos és intenzív működtetése.

Az alapfokú művészetoktatás feltételeinek javításával a város kiemelkedő képzőművészeti értékeit erősítheti, egyúttal a városfejlesztés kulturális elemeihez is hozzájárul. Ami az „atomváros” imázs mérséklését is segíti.

Amennyiben komolyak a célok az idegenforgalom és a gazdaság fejlesztése terén, úgy különösen fontos a közoktatásban a jelenleginél magasabb színvonalú idegen nyelvi oktatás feltételeinek biztosítása.

E komplexitás miatt a közoktatás hatékonyan *csak térségi együttműködés mellett* valósulhat meg, amelyben *világosan definiáltak az érdekek, az igények és az igazságos teherviselés, finanszírozás módozatai*. A költségvetési szigorítások (pl. alapfokú művészeti oktatás, pedagógus továbbképzés, normatívák megszűnése) ezek a feladatok különösen hangsúlyossá válnak. A közoktatással kapcsolatos stratégiai feladatok kapcsán Paks, illetve a Paksi kistérség egy igen alapos helyzetfeltáráson alapuló, korrekt és jövőorientált kistérségi közoktatási stratégia dokumentumra támaszkodhat a fejlesztések, a beruházási döntések előtt. Részben e stratégia is keretül szolgál az alábbi intézkedések megfogalmazásához.

Intézkedések:

- Felkészülés az atomerőmű fejlesztés miatti gyermeklétszám növekedésre;
- Pályaválasztás tanácsadási rendszer fejlesztése;
- A méltányossági szempontoknak való jobb megfelelés miatt a fejlesztési feladatokra is koncentrálnó szakszolgálati tevékenység további fejlesztése;
- Rugalmasabb szakképzési kínálat;
- Idegen nyelvtudás javítása a város iskoláiban;
- Alapfokú művészetoktatás további erősítése és előrelépés a középiskolai művészeti képzések terén (tartalmi és infrastrukturális fejlesztések – pályázat útján).

Hatás:

- kompetenciákra, készségekre jobban támaszkodó továbbtanulás, pályaválasztás;
- a humán erőforrás minőségi fejlődése;
- a gazdaság igényeihez jobban igazodó képzési kínálat;
- A városfejlesztési koncepció más céljainak (idegenforgalom, kultúra, gazdaságfejlesztés) megvalósulását támogató humán háttér kialakulása.

Szereplők:

- Kistérségi társulás;
- Közoktatási intézmények;
- Szakszolgálatok;
- Városi önkormányzat;
- Kis- és közép vállalkozások;
- Paksi Atomerőmű Zrt.

2. Fejlesztési rész cél: A szakképzés minőségi megújítása és orientációváltása

Indoklás:

A PA-ban megvalósuló beruházás az építés időszakában az előzetes kalkulációk szerint különböző képzettségű, mintegy 5000 fő építőmunkást fog föl szívni, míg az üzemelés időszakában 600 fő speciálisan képzett munkaerőt fog igényelni. A városnak nyilvánvaló érdeke fűződik ahhoz, hogy e tekintetben az erőművel kooperáljon és a városi fenntartású képző intézmények képzési struktúrájának alakításában figyelembe vegye ezeket az igényeket. A PA idevonatkozó koncepciója szerint az iskoláknak nyújtandó támogatással ösztönözni kívánja a fiataloknak a műszaki pálya irányába történő orientációját annak érdekében, hogy az erőmű környezetében élők számára esélyt teremtsen az elhelyezkedésre.

Intézkedések:

Az önkormányzat számára javasolható, hogy rövid távon tekintse át középfokú tanintézményeinek az oktatási, illetve pedagógiai programjait. Elengedhetetlen, hogy egyfelől már az általános iskolákban kiemelten kezeljék a műszaki pályák szempontjából lényeges tantárgyak emelt szintű oktatását, esetleg e téren sor kerüljön a tehetséggondozásra.

Másfelől a gimnáziumokban megteremtendő a reáltárgyak emelt szintű oktatása, mivel jelenleg a kimutatások szerint ezzel a módszerrel a tanintézmények nem élnek. Kapcsolódó fejlesztési területként a gimnáziumok vonatkozásában megvizsgálandó a kistérségi közoktatás-fejlesztési koncepció tükrében, hogy a nyelvoktatás színvonala milyen módon emelhető ezekben a tanintézményekben, továbbá hogy megvalósíthatók-e felzárkóztató oktatási programok az oktatás eredményességének növelése érdekében.

Hasonló vonatkozik az I. István Szakképző Iskolára is, ahol a helyi gazdasági szereplők munkaerő-keresletével, valamint az erőmű építése által meghatározandó igénnyel adekvát módon történjen a tanulók oktatása. E tekintetben javasoljuk a gazdasági szférával való intenzív kapcsolatfelvételt az új struktúrák közös kialakítása érdekében.

Összességében tehát a középfokú oktatás és szakképzés területére célszerű egy komplex fejlesztési program kimunkálása, mivel a foglalkoztatás és a város versenyképessége szempontjából kiemelt területről van szó.

Szereplők:

Az intézkedésekben együttműködő partnerek az önkormányzat mellett, az atomerőmű, valamint a nem önkormányzati intézményfenntartók, továbbá érdemes a gazdasági szféra szereplői közül a munkaadókat és a kereskedelmi és iparkamara illetékeseit bevonni.

4. FEJLESZTÉSI CÉL: Foglalkoztatási lehetőségek javítása

Az atomerőműn kívüli foglalkoztatási lehetőségek javítása. Szociális gazdaság lehetőségeinek feltárása.

Indoklás:

Az atomerőmű jelentősen hat a munkaerő-piacra, ugyanakkor minden foglalkoztatási, képzettségi problémát nem tud megoldani még egy ilyen domináns vállalat sem. Másrészt, mint ahogy ez a koncepcióban többször megfogalmazódik, Paksnak más jellegű gazdasági bázis kiépítése, a több lábon állás feltételeinek megteremtése is feladata. Nem csak hosszú távú érdekei miatt és nem is csak az atomváros imázs tompítása miatt, hanem azért is, mert az állandó modernizáció következtében az atomerőműben (illetve a beszállítóknál) foglalkoztatottak száma és aránya csökkenő tendenciát követ.

A foglalkoztatási paktumok működésük logikája miatt kiváló táptalajt jelentenek a harmadik szektor, a szociális gazdaság projektjeinek terjedéséhez. Kapcsolatot teremthető a térségi foglalkoztatáspolitikával és a helyi gazdaságfejlesztés, területfejlesztés között.

Intézkedések:

- Kezdeményező szerepvállalás a Tolna Megyei Foglalkoztatási Paktumban, annak céljainak kijelölésében. A paktum hatékonyabb, aktívabb, célirányosabb működésének sürgetése;
- A koncepció hangsúlyos elemeihez, a fejlesztendő területek/ágazatok, valamint az Ipari Park (konceptcionális) humán erőforrás igényéhez igazodó képzési struktúra megteremtése;
- A szociális gazdaság fejlesztése.

Várható eredmény:

- Rugalmas foglalkoztatási formák elterjedése;
- A gazdaság igényeihez jobban igazodó képzési kínálat;
- A foglalkoztatási arány növekedésén túl a nők foglalkoztatási rátája közelebb kerül a férfiakéhoz;
- A szociális gazdaságban rejlő lehetőségek feltárásával élénkül a nők munkaerő-piaci aktivitása;
- Szociális szolgáltatások fejlődése.

Szereplők:

- Önkormányzatok, helyi hatóságok, (alapvető szerepet játszanak a vállalkozások és a munkahelyteremtés kedvező körülményeinek biztosításában, valamint abban, hogy a helyi szolgáltatások minél teljesebb köre támogassa a foglalkoztatást);
- Munkaügyi szervezetek;
- Oktatási és képző intézmények;
- Szociális partnerek;
- Vállalkozások;
- Civil szervezetek.

5. FEJLESZTÉSI CÉL: Az egészségügyi és a szociális ellátás fejlesztése**Indoklás:**

Az egészségügyi és szociális ellátás fejlesztése elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a paksi lakosság korszerű, a változó követelményekkel lépést tartó körülmények között vehesse igénybe az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat, és a várhatóan növekvő igényeknek megfelelően változzon a kapacitás. A város emellett teret kíván engedni a magán célú egészségügyi beruházásoknak is, amelyhez a Pakson feltárt gyógyvíz ad alapot. A lakosság egészségi állapotának megőrzésében, javításában és a betegségek megelőzésében fontos szerepe van az egyéni, tudatos cselekvésnek is.

Paks egészségügyi és szociális fejlesztése öt fejlesztési cél köré csoportosítható, amelyek megvalósulásához több gyakorlati intézkedés bevezetése szükséges. E fejlesztési célkitűzések összhangban vannak Paks város egészségtervével.

1. Fejlesztési rész cél: Az egészségügyi alap- és szakellátás biztonságának, fenntarthatóságának és színvonalának javítása

Az egészségügyi szolgáltatások biztosításához elengedhetetlen a korszerű és biztonságos infrastruktúra. Pakson ugyan jól kiépített, diverzifikált ellátórendszer működik, de az igények várható növekedése miatt a jövőben szükséges lehet a kapacitások bővítése, amelyhez a szükséges előkészítő lépéseket meg kell tenni.

Intézkedések:

- Orvostechikai eszközök biztosítása;
- Leromlott állapotú épületek, rendelők modernizálása;

- Szakember-ellátottság biztosítása, az elvándorlás megakadályozása;
- Esetleges kapacitás-bővítés megtervezése.

2. Fejlesztési rész cél: A szociális ellátás hatékonyságának javítása, kapacitás-fejlesztése

Pakson az időskorúak számának növekedése komoly igényt támaszt az e korosztály sajátos igényeit kiszolgáló szociális és piaci vagy fél piaci alapú szolgáltatásoknak. A Paksi Atomerőmű kapacitásbővítése miatt ugyanakkor népességnövekedés is várható, amelynek egy része ideiglenes, egy része viszont állandó, ami a szociális kapacitások bővítésének igényét is előrevetíti. A bölcsődékben és szociális otthonokban jelenleg is 100% körüli a kapacitáskihasználtság, a fejlesztés a betelepülő népesség igényeinek következtében feltétlenül szükséges.

Ahhoz, hogy a város a modern kor követelményeinek megfelelő környezetet tudjon biztosítani lakóinak, további, a speciális igényekkel rendelkezők (mozgáskorlátozottak, vakok és gyengén látók, siketek) létét és közlekedését megkönnyítő fejlesztéseket kell végrehajtani benne.

Intézkedések:

- A szociális bérlakás-állomány bővítése, a meglévő állomány fejújítása;
- A szociális otthon bővítése;
- Bölcsődei férőhelyek bővítése;
- Az egészségügyi és szociális dolgozók munkakörülményeinek javítása és a rekreációs lehetőségek bővítése;
- Akadálymentesített épületek arányának bővítése.

Potenciális szereplők:

A lakásállomány bővítésekor szükséges a vállalkozókkal (kivitelezők, építetők, tervezők) való együttműködés. A szociális jellegű intézkedések végrehajtásában támaszkodni lehet civil és non-profit szervezetek közreműködésére. Az idősek otthona és a bölcsőde férőhelyeinek bővítésekor megfontolandó a vállalkozók bevonása.

3. Fejlesztési rész cél: A lakosság egészségi mutatóinak javítása

Az infrastruktúra fejlesztésén túlmenően a lakosság egészségi állapotának jellegzetességei az ellátó intézmények humán-infrastruktúrájának felkészítését, az ellátás megszervezésének esetleges módosítását is igénylik néhány, a városban sajnálatosan kedvezőtlen irányba mozduló tendencia kapcsán. Az időskorúak arányának, valamint a krónikus ellátásra és ápolásra szoruló

számának további növekedése várható, ami a házi ápolás bővítését teheti szükségessé. Az országos átlagnál magasabb a daganatos betegek, cukorbeteg, zsíryanycsere zavarban szenvedő betegek aránya, emelkedik a rosszindulatú daganatos betegségben szenvedők, cukorbetegségben, magas vérnyomásban, ischaemiás szívbetegségben, asztmás megbetegedésekben és osteoporosisban szenvedők száma. Mindemellett a depressziós tünetegyüttessel küzdők száma magas és tovább emelkedik. Mindezek a tények az alábbi intézkedéseket indokolják:

Intézkedések:

- Célzott szűrőprogramok, az ezeken való lakossági részvétel növelése, pl. A vállalkozók bevonásával (saját dolgozók szűrésének támogatása, mecenatúra, kampányok támogatása);
- Házi gondozás és segítségnyújtás fejlesztése civil szereplők és vállalkozók bevonásával;
- Megelőző programok;
- Rekreatív és sportolási lehetőségek elérhetőségének javítása;
- Tiszta környezet biztosítása.

Potenciális szereplők:

A szolgáltatás humán infrastruktúrájának biztosításában és az esetleges szervezési változások kapcsán a város támaszkodhat civil szervezetek és vállalkozók részvételére is.

4. Fejlesztési rész cél: A lakosság egészségtudatosságának fejlesztése

Az egészségügyi ellátás tehermentesítése és a lakosság egészségi állapota, jóléte érdekében szükséges megteremteni annak a lehetőségét, hogy a lakosság az ellátástól függetlenül, önállóan is aktív alakítója legyen egészségi állapotának.

Intézkedések:

- Egészségnevelési programok;
- Rendezvények (pl. egészségnap) szervezése;
- Információs anyagok készítése, ingyenes terjesztése.

Potenciális szereplők:

Az információtovábbításban, rendezvények szervezésében nagy segítséget nyújthatnak városi vagy országos civil szervezetek, nonprofit intézmények, vállalkozások.

5. Fejlesztési rész cél: Gyógyvíz egészségügyi hasznosítása (balneológiai centrum, diagnosztikai centrum)

A városban feltárt, gyógyvíz minőségű termálvíz üzleti alapú, specializált egészségügyi szolgáltatás meghonosítására ad lehetőséget. A balneológiai szolgáltatásokra épülő egészségügyi centrum a város központi költségvetés által finanszírozott egészségügyi intézményeivel együttműködve a város lakosságának egészségi állapotra, a számukra biztosított egészségügyi szolgáltatások minőségére is kedvező hatással lehet. A kezdetben a gyógyvízre épülő egészségügyi szolgáltatások körét a későbbiekben fejleszteni lehet.

Intézkedések:

- Vállalkozók keresése, pályázat kiírása;
- Egyeztetés az egészségügyi ellátásba kapcsolás lehetőségéről.

Potenciális szereplők:

Egy specializált, részben vagy egészben vállalkozói tulajdonban lévő, egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmény létrehozásakor a lehető legszélesebb szereplői kör bevonására van szükség. Ez azért is fontos, hogy az intézmény integrációja a város gazdaságába, turizmusába, egészségügyi ellátásába minél teljesebb lehessen. A tervezett egészségügyi komplexum létrehozásához csatlakozhatnak a helyi gazdasági szereplők, egészségügyi intézmények, esetleg egyes egészségügyi szakemberek.

IV. A FENNTARTHATÓ VÁROSI KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSÉNEK TERÜLETRENDEZÉSI VONATKOZÁSAI

1. Fejlesztési rész-cél: Lakóterületek minőségi intenzifikálása

Az atomerőmű bővítése esetén sem kell *jelentős* népességnövekedéssel számolni, így ennek kapcsán nincs szükség nagyobb új lakóterületek kijelölésére. Az érvényes rendezési tervben kijelölt kisebb lakóterületek (Paks központi belterületén, Dunakömlőd és Gyapa városrészekben), valamint a jelenlegi családházassal területek és a lakótelepek alkalmasak a továbbfejlesztésre, az új építési igények befogadására. Egyaránt fejlesztendők a nagyvárosias (Atomerőmű lakótelep), a kisvárosias (pl. a történelmi belvárosban) és a kertvárosias lakóterületek. Nem várható a falusias lakóterületek (Gyapa, Cseresznyés, Birító, Csámpa) jellegének megváltozása, csak minőségi fejlesztése.

A további lakásépítési igények rövid és középtávon is kielégíthetőek a meglévő struktúrában, többségében a meglévő lakóterületek minőségi fejlesztésével. A családi házas területeken a rendezési tervnek megfelelően mód van telekosztásra, bővítésekre, felújításokra. Ugyanakkor van igény a belterületi lakáscélú építési telkek kialakítására, de további igények jelentkezése esetén ezzel kapcsolatosan célszerű az ilyen irányú középtávú fejlesztések koncepcionális megalapozása.

A város lakótelepeinek műszaki állapota javítandó, és közterületei a fejlesztendők. Fontos, hogy a lakóépületek egyenkénti megújítása is a helyi építésügyi előírásoknak megfelelően történjen, sőt a város építészeti értékeinek, hangulatának megőrzése mellett törekedjenek az esztétikai minőség javítására is. Meg kell őrizni a jelenlegi léptékét, azzal arányos fejlesztések engedélyezhetők.

A közterületek rekonstrukcióját akcióterületenként ütemezetten – projekt szemléletben – kell megvalósítani. A közterületek rendezését, jó karban tartását a magánterületek, magánházak hasonló állapotba hozásának és megtartásának kell kísérnie. Ehhez megfelelő programokat kell szervezni, felújítási ajánlatokkal, színtervekkel kell a lakosságot segíteni. A helyi építési szabályzat nem csak korlátoz, nem csak akkor „működtethető”, amikor a vállalkozó, az állampolgár megkeresi építési szándékával az önkormányzat hivatalát, hanem annak szellemében elő kell segíteni a városképet „szennyező” problémák felszámolását, a városkép javítását. A városarculat alakítása jó irányba indult, ezt kell folytatni.

2. Fejlesztési rész cél: Iparterületek

Az atomerőmű jelenlegi területén belül megvalósítható annak (esetleges) tervezett bővítése. Majd az új kapacitásoknak megfelelő környezeti hatástanulmány rendezési konzekvenciáit át kell vezetni a helyi rendezési terven.

A jelenlegi ipari park lassan betelepül, a tervezett bővítés alkalmas a közeljövő igényeinek a kielégítésére. Az M6-os Biritó és Gyapa irányában való csatlakozásai felértékelik a környező területeket a vállalkozások számára, így megfelelő szabályozással a rendezési tervben erre előre fel kell készülni. Jelentősebb fejlesztésre van lehetőség a volt gyapai major környékén. Ugyancsak átértékelődik a Dunakömlőd irányába épülő elkerülő út környéke. Át kell gondolni az érintet területe szabályozását.

3. Fejlesztési rész cél: Duna-part átértékelése

Az M6-os megépítése lényegesen csökkenti a régi 6-os út forgalmát. Használat szempontjából átértékelődik a Duna-part. Érdemes lenne fejlesztési, városrendezési pályázat keretében átgondolni az új lehetőségeket. Az Európai Unióban felértékelődik a Duna, mint hajózási útvonal. Várható, hogy fejlesztési tervek és támogatási programok is társulnak hozzá. Érdemes lenne előre megvalósítási tanulmányt készíteni egy áru és utas-kikötő fejlesztésére.

Jelentős turisztikai célú fejlesztésekre van lehetőség az Uszodi-szigeten és az Imsósi Duna-ág rehabilitációja kapcsán. Ezekre részletes rendezési tervet és fejlesztési programot kell készíteni.

4. Fejlesztési rész cél: Dunakömlőd arculatának megtartása és eltérő karakterének hangsúlyozása

Meg kell őrizni Dunakömlőd 250 éves múltat őrző karakterét a paksi lakóterületektől való különbözőségét, ezzel is alternatívát, választékot kínálni a Pakson élőknek. Új lakóterület kialakítására a templom feletti dombon van lehetőség.

V. A VÁROSFELJESZTÉSI KONCEPCIÓRA ÉPÍTŐ INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI ÉS FEJLESZTÉSI KERETRENDSZERE

1. Az városfejlesztési koncepció és az integrált városfejlesztési stratégia kapcsolatrendszere

A koncepció keretrendszerét úgy alakítottuk ki, hogy abba maradéktalanul beleférjenek az IVS (*integrált városfejlesztési stratégia*) céljai is. A koncepció és az IVS a tervezés logikája alapján két különálló tervezési dokumentum (a tervezés, mint folyamat önálló munkarészei). A jelenleg is formálódó szabályozási elvek szerint az IVS a koncepcióból következő, annak kereteibe illeszkedő önálló munkarész. Éppen ezért az IVS átfogó céljainak és ágazati céljainak célszerű harmonizálni, egymásra épülni a koncepció tágabb kereteivel.

Az IVS a koncepcióra épül a hosszú távú jövőkép és a stratégiai fejlesztési célok tekintetében, majd középtávra megfogalmazza a 'cselekvésorientált' intézkedéseket, amelyeket a hosszú távú stratégiai célokból vezet le. Ha a középtávra szóló intézkedések, beavatkozások összehangolt, egy-egy városrészre nézve specifikus, és a funkciót is érintő több projektet foglalnak magukba, és a városrészi funkció a város egészére is funkció, akkor van értelme akcióterületek kijelölésének. A tervezés logikai folyamatában a településfejlesztési koncepciót *követi* és *részletesebbé teszi* (programelemeket épít be) az IVS, amely a koncepción kívül integrálja, ha van, az 'ágazati programokat' (pl. gazdaságfejlesztési program, infrastruktúra-fejlesztési program stb.), valamint a városon belül meghatározza azokat a beavatkozási pontokat, ahol a közösségi intézkedések koncentrálódnak (akcióterület és akciótervek). Továbbá, az IVS-nél számba kell venni a nem közösségi jellegű fejlesztéseket is (magán vállalkozók, civil szféra stb.). Bár az 1997. évi LXXVIII. tv. nem utal rá explicit módon, de az a tapasztalat, hogy bizonyos nagyságrend felett a városfejlesztési koncepciók készítését *integrált városfejlesztési stratégia* készítése is követi, tehát nem csak rendezési terv és építési szabályzat készül, hanem a fejlesztéseket közvetlenül megalapozó részletesebb fejlesztési dokumentum is. Ezek operacionalizálják a fejlesztési célokat. A gyakorlatban ezek a pályázatok meghatározó tartalmi részét is képezik. A *Paksi*

városfejlesztési koncepcióban olyan átfogó közép- és hosszú távú stratégiai célrendszert alakítottunk ki, amely az IVS kijelölt beavatkozási területei számára is kellő mozgásteret biztosít.

2. A város hosszú távú jövőképe

A városfejlesztési koncepció – egyfajta, a városi szereplők által elfogadott – *jövőképet vázol fel Paks számára, amely az 5–15 éves közép- és hosszú távú stratégiai fejlesztési célok kijelölését is tartalmazza. Erre épít az IVS-ben megfogalmazott hosszú távú jövőkép, ami meghatározza a város fejlesztésének – az átfogó (stratégiai) célokban kijelölt – fő irányait, valamint kiindulási pontja az egyes programok, projektek kifejlesztésének.*

A város hosszú távú fejlesztési alapcélja az „igényes épített és természeti környezettel rendelkező, a lakosság megfelelő életminőségét garantáló funkciógazdag középváros” megteremtése. Paks város erre épülő jövőképét négy egymással kölcsönhatásban lévő tényező határozza meg. Az IVS jövőcéljai a koncepció jövőképszcenárióiból a (1) térségi kapcsolatrendszer, valamint Paks városhálózaton belüli versenyképességi pozícióinak javítását, a városi funkciók fejlesztésének megalapozását, illetve (2) a komplex kínálatra építő potenciális befektetők vonzását, valamint (3) az élhető és vonzó városi környezetre, a fizikai (természeti és épített) és a kultúrkörnyezet egységére építő városfejlesztés céljait emelték át.

3. Az IVS átfogó céljai a városfejlesztési koncepció keretrendszerében

Paks város fejlesztésének hosszú távú átfogó célja egy olyan település kialakítása, amely a **térségközponti és középvárosi funkciók fejlesztését** a fejlett közösségi szolgáltatásokra és vonzáskörzetének megfelelő kiszolgálására, a kistérségen belüli településközi integrációs kapcsolatok megerősítésére alapozza. A városi és a térségi funkciók bővítését szolgálja **magas életminőségű társadalom és a vonzó városi környezet megteremtése**. A kialakított fizikai (természeti és épített) környezet, valamint a (fizikai környezet által is befolyásolt) városi kreatív környezetnek a **város integrált fejlesztésén** keresztül történő megteremtése, amelynek eszköze arculatának kialakítása, a meglévő épített és természeti értékek fenntartható módon való rehabilitálása, fejlesztése, a kreativitásnak, a szellemi és kulturális értékeknek a város atmoszférájában való megjelenése, illetve a **humán közszolgáltatásoknak a városi életminőség javítása és a kultúra fejlesztésének szolgálatába állítása**.

A **kiegyensúlyozott ágazati célokra épülő gazdaságfejlesztés** a gazdasági modernizációt és a város és térsége versenyképességének erősítését szolgálja. A komplex tényezőkinálatra, illetve a paksi gazdaság meglévő versenyképességi tényezőire és felhalmozott erőforrásaira (képzett munkaerő, ipari kultúra, fejlett infrastruktúra) alapozott kiegyensúlyozott gazdaságfejlesztés és a

diverzifikáció kínálja a város számára a legrealisabb célt az **aktív gazdaságfejlesztés** tudatos megvalósítására.

4. Az IVS ágazati céljainak harmonizálása a koncepció fejlesztési célrendszerével

A koncepció átfogó céljai kijelölik az IVS-ben is szereplő ágazati célok keretrendszerét. Az IVS gazdaságfejlesztési, illetve turizmusfejlesztési céljait a II. Átfogó cél koncepcionális keretrendszere jelöli ki. A Társadalmi potenciál fejlesztésének koncepcionális keretrendszerét a koncepció III. Átfogó célja, illetve a részben az I. Átfogó célja jelöli ki. Az IVS célrendszere a koncepció tágabb fejlesztési célrendszerébe beépül, a három nagy átfogó cél szinkronban van és lefedi az IVS célhierarchiájában felállított célokat. Az IVS ágazati céljainak koncepcionális kereteit a fejlesztési célok jelölik ki, amelyeket az átfogó célok alá csoportosítottunk (lásd fejlesztési célrendszer ábra).

1. Ágazati célok:

a) Gazdaságfejlesztés

1. hálózati rendszerbe illeszkedő kis- és középvállalati fejlődés, klaszter szerveződés
2. ipari park infrastruktúra fejlesztése, szervezet és szolgáltatás fejlesztése
3. integrált mezőgazdasági fejlődés
4. megfelelő szolgáltatási (tercier) háttér kiépítése
5. üzleti szolgáltatások fejlesztése

b) Turizmus fejlesztése

1. innovációs-technikai park fejlesztése - tematikus park Pakson
2. vízi turizmus fejlesztése
3. kulturális turizmus fejlesztése
4. borturizmus fejlesztése

c) Társadalmi potenciál fejlesztése

1. lakókörnyezet fejlesztése, társadalmi elégedettség növelése
2. oktatási színvonal emelése
3. közművelődés lehetőségeinek fejlesztése
4. közigazgatás modernizálása
5. egészségügy fejlesztése

5. Területi célok és akcióterületek kijelölése

A településrendezési (szabályozási) terv, illetve a helyi építési szabályzat a településfejlesztési koncepcióra épülve, folyamatosan nyomon követi a településfejlesztési koncepció változásait. A stratégiában megfogalmazott célrendszer illeszkedik tehát a településfejlesztési koncepcióhoz, valamint a településszabályozási tervhez.

A területi (akcióterületi, akciótervi) célok kijelölése kizárólag az IVS feladata (és általában középtávra szól, most az EU-terv keretében, 2013-ig, illetőleg a +2 elv miatt 2015-ig). Paks város négy olyan fejlesztési területet jelölt ki a következő hét évre, ahol összehangolt, funkcióerősítő, -bővítő tevékenységeket kíván megvalósítani.

Mindegyik akcióterület belterületen található, kettő a tágabban vett belvárosban, egy pedig az egyik alközponti funkciót betöltő városrészben. A tevékenységek meghatározása során a következő további szempontok kerültek figyelembevételre:

- funkcióbővítés, funkcióerősítés,
- költséghatékonyság, fenntarthatóság,
- magántőke minél nagyobb arányú bevonása,
- lakossági, vállalkozói igények, közsféra elképzelései.

Az akcióterületi fejlesztéseken kívül a város több olyan ágazati illetve területi fejlesztési elképzeléssel is rendelkezik, ami további forrásokat igényel, így befolyásolják a másodlagos akcióterületi fejlesztések időbeli megvalósulását.

Középtávon megvalósulandó területi célok:

1. A VMK/lakótelep központi park környékének oktatási, közművelődési, szolgáltatási célú rehabilitációja
2. A konzervgyár és környezetének szolgáltató célú rehabilitációja
3. A polgármesteri hivatal és környezetének intézményi célú rehabilitációja
4. A régi belváros (Erzsébet szálló, Deák-ház) oktatási, kulturális és szolgáltatási célú rehabilitációja

Beazonosított városrészekhez kapcsolódó célmeghatározás

1. Kishegy-Újváros

- a) Funkcióbővítő, erősítő városrehabilitáció a Városi Művelődési Központ körüli téren/lakótelep központi park/, a közellátási, művelődési és egészségügyi létesítmények térségének összekötése az oktatási létesítmények tömbjével
- b) Városi Művelődési Központ bővítése
- c) Infrastruktúra-fejlesztés, zöldfelületek fejlesztése

- d) Szolgáltató rendszer, kiskereskedelmi létesítmények fejlesztése
- e) Humán szolgáltatási funkciók erősítése a bölcsőde felújításával
- f) Városi strand felújítása

2. Pollack Mihály utca térsége

- a) Lakóterület fejlesztése
- b) Mozgáspark kialakítása
- c) Ürgemezei strand összeköttetésének megteremtése a Fehérvári út–Györköny utcai területtel

3. Történelmi városközpont és alvég

- a) Deák ház/Múzeum sziget és környezetének rehabilitációja: Paks város történetét bemutató régészeti-történelmi-néprajzi-természettudományi állandó kiállítás, és Paks város természeti környezetét és népi hagyományait bemutató kiállítás bemutatásának, látogatóbarátta tételének megteremtése
- b) Intézményi terület fejlesztése, közigazgatási funkciók erősítése (polgármesteri hivatal, rendőrség, okmányiroda)
- c) Humán szolgáltatások bővítése (gondozóközpont kialakítása)
- d) Konzervgyár és környezetének kereskedelmi-, szolgáltatási célú rehabilitációja

4. Fehérvári út és Györköny utca közötti terület

- a) Idegenforgalmi funkció erősítése: Sárgödör-tér fejlesztése (pince): építészeti, téri adottságainak fejlesztésével, egy fedett-nyitott létesítmény, vinotéka és látványpalackozó kialakításával, és térrendezéssel, a helyszín bekapcsolása a kistérségi borturisztikai lehetőségek kínálatába, a borturizmus iránt érdeklődők számára a szabadidő kultúrált, színvonalas, rendezvényekkel, borkóstolási, borvásárlási lehetőséggel tarkított eltöltésének biztosítása

5. Virág utca térsége, Öreghegy városrész

- a) Új lakóterület kialakítása
- b) Temető, közterületek rehabilitációja
- c) Közlekedési infrastruktúra fejlesztése

6. Dunakömlődi és egyéb belterületi városrész

- a) Dunakömlőd-Paks közvetlen összeköttetésének biztosítása egy „hátsó” elkerülő út megépítésével
- b) Lakókörnyezet fenntartása, javítása
- c) Szegregátumok kialakulásának megelőzése, kezelése

7. Paksi Ipari Park

- a) Infrastruktúra-fejlesztés

b) Szolgáltatásfejlesztés